

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKA OKUR

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 3 · Özel Basım · OCAK-ŞUBAT 2015 · 8 TL

...ben edebiyattan ibaretim.

ISSN 2148-6824

- 4 Turgut Uyar
OZAN KIRICI, MERVE NUR DEMİROK TURGUT UYAR
- 7 Geyikli Gece
TURGUT UYAR, Şiir
- 8 1976
TURGUT UYAR
- 10 Hüküm [Yargı]
BURCU BARAZ, Deneme
- 11 Hazreti İnsan
SALİH SAMET GÜR, Deneme
- 13 Kafkaesk Varoluş
DAMLA KATUK, Deneme
- 14 Sana Anlatmak İstiyorum
CENGİZHAN GENÇ, Şiir
- 15 Bir Ben Kaldım Dünyalı
SİNEM SAL, Şiir
- 16 Bir Mahir Ünsal Eriş Röportajı
NERGİS SELİ, Röportaj
- 18 Yapışkan Düşler
ALİ ERDOST, Şiir
- 19 Bir Sanat Eseri: Marcel Duchamp
OĞUZ GÜNER, Sanat
- 20 UYAR, CANSEVER, SÜREYA, AYHAN
Şiir
- 22 Yazıldığı Gibi Okuyunuz: Po Polsku!
YASEMİN ÖZDEMİR, Lehçe
- 24 İffetsiz Bir Şiir Üzerine
Pablo Neruda - Çeviri: OZAN AKGÜL, Çeviri
- 25 Mandalina Kabuğunu Sevme Sanatı
ZEYNEP SUEDE ÇELİK, Öykü

- 26 İşime Gelmeyen Kader
DİLAN BOZYEL, Şiir
- 27 Hasan Ali Toptaş
SERDAL KESKİN, Biyografi
- 29 Cehennem Başkalarıdır
Sartre'dan Seçmeler
- 30 Satranç
Stefan Zweig
- 31 Paralel Aşklar Teorisi
ÖZLEM GEDİZLİOĞLU, Şiir
- 32 Çarpışma
EMRE AKSOY, Öykü
- 34 Kadın Olurum
EMİN ÜNLÜ, Şiir
- 34 Mezarsız Ölü Bir Karganın Ardından
EMRE MANİA, Şiir
- 35 Düdüklü Davul
DİLEK ATAY, Şiir
- 35 Yeni Bir Şiir
ENES GÜRAN, Şiir
- 36 Ressamlar Arasında Bir Sözsüz Şair: Marc Chagall
EFKAN OĞUZ, Sanat
- 38 Tiffany'de Kahvaltı (Truman Capote)
OZAN KIRICI - DENİZ GÜL, KİTAP DÜELLO
- 40 Instagram
Sizden gelenler
- 41 Son Şeyler
İçerik adına
- 155 GÖKHAN DEM
hangimiz caz, hangimiz güz?

Yazılarınızı, çizimlerinizi ve çalışmalarınızı editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

www.kafkaokur.com

instagram: [kafkaokur](https://www.instagram.com/kafkaokur) · facebook: [facebook.com/kafkaokur](https://www.facebook.com/kafkaokur) · twitter: [@kafkaokur](https://twitter.com/kafkaokur) · kafkaokurdergi.tumblr.com

KAFKA OKUR

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Kafka • İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 3 • Ocak - Şubat 2015 • 8 TL

Özel Basım

İmtiyaz Sahibi
Gökhan Demir

Editor
Gökhan Dem/gokhan@kafkaokur.com

Düzeltili
Burcu Baraz
Fatih Cerrahoğlu

Kapak Resmi
Aykut Şerefoğlu
Seren Suyabatmaz /Arka Kapak

İllüstrasyonlar
Hilal Kosovalı

İletişim
editor@kafkaokur.com

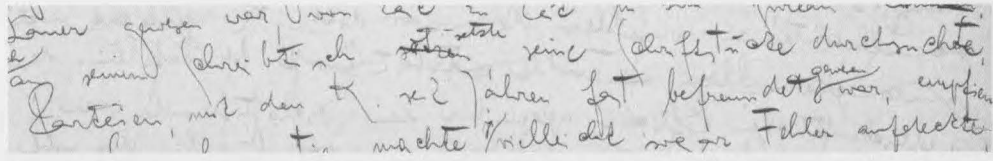
Abonelik
bilgi@kafkaokur.com

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı
Görsel Dizayn Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.
Atatürk Bulvarı Deposit İş Merkezi
A5 Blok K:4 no:405 İkitelli OSB /
Başakşehir, İstanbul
Tel: (212) 671 91 00
Faks: (212) 671 91 00
Matbaa Sertifika No: 16269

Dağıtım
Kültür Dergi Dağıtım
Tel: (216) 495 9044
Tel: (216) 495 9045

©Her hakkı saklıdır
Bu dergide yer alan yazı, makale,
fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik
ortamlar da dahil olmak üzere yazılı izin
olmaksızın kullanılamaz.

Turgut Uyar

ozan kırıcı - merve nur demirok **sayfa 4**

Nedir Turgut Uyar'a göre şiir? Şiir, kendi tabiriyle, insanda değişmeyi aramaktır: "Şiirde ölmezi aramak boşunadır. Bir kez günü geldiğinde ölmeyen şiir, çağında da zaten pek yaşamamıştır. Bununla beraber değişen çağlar, değişen şiirler ortasında, insanda değişmeyi aramak akla gelebilir."

Hüküm [Yargı]

deneme **sayfa 10**

Georg'un annesi 2 yıl önce ölmüş. Anne ölünce evdeki güç dengesi değişmiş, baskın baba kendini kenara çekmiş, dükkanda işler Georg'un istediği şekilde yürütülmeye başlanmış. Son iki yılda dükkanın geliri 5 kat artmış. Eski ezik Georg gitmiş, yerine güçlü ve zengin Georg gelmiş.

Hazreti İnsan

deneme **sayfa 11**

İnsan, eşref-i mahlûkâtıdır. Peki bu ne demektir? Eşref-i mahlûkât; Arapça bir tabir olup "yaratılmış olanların en şerefli" anlamına gelir. Bu yüzden insanların insanca yaşaması, insanken insan- ıktan çıkmaması, bozulmaması gerektiği savunulur. İnsan fiziki, biyolojik özellikleriyle diğer yaratılmış olanlardan ayrılmakla be- raber düşünce, yetenek, konuşma, akıl gibi ihsanlarla da diğer tüm mahlûkâtın ayrılır.

Bir Mahir Ünsal Eriş Röportajı

röportaj **sayfa 16**

"Kâğıda geçirmek yazmak faaliyetinin son aşaması. Yazmak; yazmanın en küçük ayrıntısı, süyün üzerindeki kısmı, hâlbuki aşağılarda çok daha büyük bir şey var!"

Yazıldığı Gibi Okuyunuz: Po Polsku!

deneme **sayfa 22**

Ülkemizde Lehçe deyince kaç kişinin aklına Polonya geliyor? Neredeyse hiç kimsenin. Kelime anlamı olarak yaptığı tek çağrışım şive farklılığı anlamında olan 'Lehçe' sanırım. Oysa ki bir Doğu Avrupa ülkesi olan Polonya'nın ana dili ve dünyada yaklaşık elli milyon insan bu dili konuşuyor.

Cehennem Başkalarıdır

sartre'dan seçmeler **sayfa 29**

"Tanrı uzaktan gösterilebilir mi? Varlık, var olmayı tasarlayıp üretebilir mi? Mutlak, göreceliğe yol açar mı? Gölgeyi tasavvur edebilir mi ışık? Gerçeklik görüntü ile yer değiştirebilir mi?"

Çarpışma

öykü **sayfa 32**

Birkaç saniye daha otursa sohbetin, daha doğrusu sıkıcı soruların ve bunlara verilen zoraki cevapların uzayacağını biliyordu. Paltosunu giydi ve diğer vagona geçmek için hızla kalktı yerinden. İki vagon arasındaki loş alana gelince durdu, bir sigara yaktı.

Ressamlar Arasında Bir Sözsüz Şair: Marc Chagall

sanat **sayfa 36**

Nitekim Turgut Uyar, Cemal Süreya, Sezai Karakoç ve Edip Cansever gibi şairlerin dâhil olduğu İkinci Yeni şiir akımı da Chagall, Klee ve Picasso gibi ressamardan oldukça etkilenmiştir. Özellikle Chagall'ın imgeleri kullanımı, perspektifi reddetmesi ve kendine özgü ve soyut kompozisyonları, İkinci Yeni şairlerinin alışlageldik dil kurallarını yapısöküme uğratması ve anlatıların soyutlaşması ile birbirine koşut özelliklerdir.

hangimiz caz, hangimiz güz?

üçüncü sayımız. kafka okur yüreğinize dokunabilmeyi başanyor. tüm varoluş sebebimiz ruhunuza ulaşabilmek, iyi bir güzeli yakalamak. ilk iki sayımızda bizlere göstermiş olduğunuz yoğun ilgi ve destekten dolayı sizlere sonsuz teşekkür ederiz. beraberliğimizin daim olacağı umudu filizlendi siz de. kafka okur ormanımız olsun mu? fikir, sanat ve edebiyat çerçevesinde büyüebilmek, daha ileriye yürümek, dünya çapında sosyal bir proje olabilmek, türk edebiyat-sanat tarihini tüm dünyaya tanıtılabilmek, okutabilmek gayesiyle çıktığımız yolun ilk adımıdır kafka okur dergisi. turgut uyar'ı, cemal süreya'yı, cemil meriç'i, tezer özlü'yü, sabahattin ali'yi, cahit zarifoğlu'nu, leyla erbil'i ve nice yazarımızı new york'ta, londra'da, berlin'de, pekin'de, yeni delhi'de, tokyo'da kısaca tüm dünya'da tüm insanlığa tanıtmak, okutmak. çünkü bizim yazarlarımızın dünya'ya (insanlığa) bıraktığı ancak bir türlü ulaştırılamayan, geç kalınmış mesajları var. verilmesi gereken mesajlar (baş) için daha da geç kalınmamalı. mesaj için bir köprü gerekiyordu belki de ve bu köprüyü beraber inşa edeceğimize inanıyoruz. okuyan, çok okuyan bir toplum oluyoruz her geçen gün, giderek artan. dahi yazıya dökülen düşünceler, duygular, fikirler, çizimler. kafka okur yazan, çizen, her şeye rağmen ne

olursa olsun dünyaya umutla bakabilen, çocukları seven, emeğe sonsuz saygı gösteren, sevgi ve baş mesajları vermeyi umut eden, göğün bakmasını bilen tüm herkesin buluşma noktası oldu. peki neden kafka okur?

"edebiyattan başka endişesi olmayan bir zeka, bilir ki hiç kimse başkasının kendisinden evvel düşünmediği bir şeyi düşünmekle öğrenemez, bilir ki bir fikrin değeri yalnız şekliyledir ve eski bir fikre yeni bir şekil vermek, işte bütün sanat ve insanlığa nasip olabilecek tek eser budur." oscar wilde

kafka'nın yazdıkları sınırsız derecede kendisini aşmaktadır ve insanlığın tüm acizliğini gözler önüne sermektedir. "kafka mizahı aracılığıyla edebiyata, aynı renklerden oluşan yeni bir karşım ya da yeni bir müzik notası gibi, yeni bir tarz getirmiştir." biz kafka okuruz. kafka'da derki "ben edebiyattan ibaretim, başka hiçbir şey değilim, olamam." dünya'ya seslenişimiz sadece edebiyat ile olacaktır. sadece edebiyat!

bu bir çağdır!

iyi okumalar...

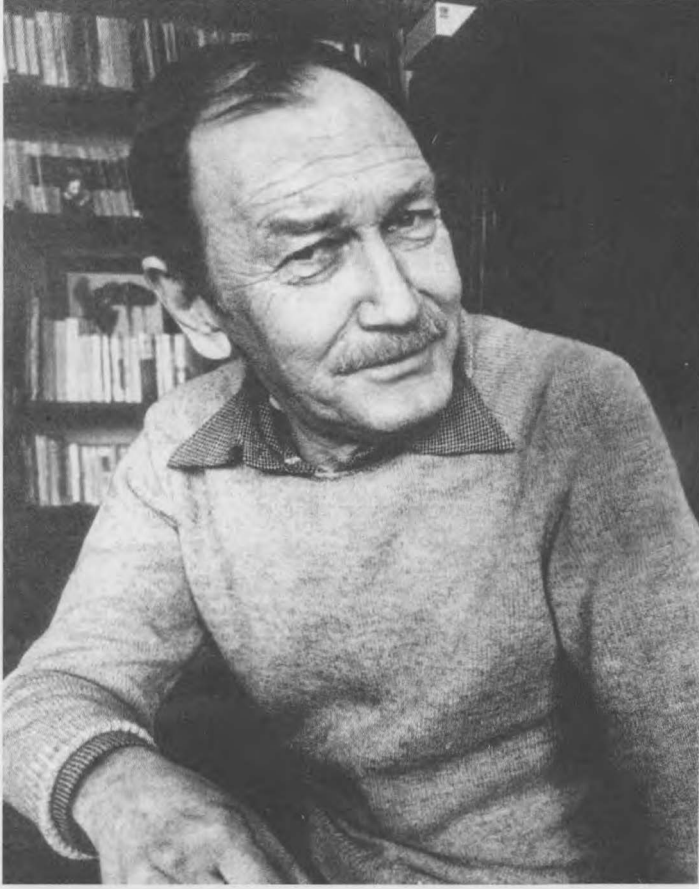
gökhan dem

“bir sel geniş alanlara yayıldıkça sığlaşıp bulanır su. devrim buhar olur uçar ve geriye yalnızca yeni bir bürokrasinin batağı kalır. acılar içindeki insanlığın kelepçeleri büro kâğıtlarından yapılmaktadır.”

franz kafka

OZAN KIRICI - MERVE NUR DEMİROK

Söz konusu Turgut Uyar olunca; konu olan söz olduğu için söylenecekler yetersiz kalıyor; çünkü Uyar, sözü her anlamıyla kullanırken kendini ve sanatını soyutlamayan ve okurla aynı evrende yaşayabilen usta bir şair. Daha ilk şiiri *Arz-ı Hal* ile -bu şiir, onu Turgut Uyar yapan şiirlerden biri olarak pek sayılmasa da- Nurullah Ataç gibi bir 'dil sapığı'na 'Ne olursa olsun, onun için atıyorum zarımı' dedirtecek kadar sağlam bir dile sahiptir. Peki, Turgut Uyar'ı, Turgut Uyar yapan nedir? Şehre sinen kokuyu, sesi, insanı ve insana sinen şehri; olduğu gibi yaşamı, daha fazlasını değil bu kadarını, sadeliğin en geniş kapsamlı ifade biçimi olduğunu bilerek yazması diyebiliriz.

Nedir Turgut Uyar'a göre şiir? Şiir, kendi tabiriyle, insanda değişmeyi aramaktır. "Şiirde ölmezi aramak boşunadır. Bir kez günü geldiğinde ölmeyen şiir, çağında da zaten pek yaşamamıştır. Bununla beraber değişen çağlar, değişen şiirler ortasında, insanda değişmeyi aramak akla gelebilir."

Onun şiiri, zaman içinde yapısal ve içeriksel olarak değişse de dokunduğu konular 'insanda değişmeyen' düzleminde kaldığı için her dönemde sevilerek okunmayı sürdürmüştür. Uyar, kim zaman şehir insanının yalnızlığından dem vurur, kimi zaman esrinsel bir coşkunlukla kalemını özgürce savurur ve *Eski Kırk Bardaklar'ın* kenarından, Geyikli Gece'nin içinden, *Göğe Bakma Du-rağı'ndan*, zamanın işleyen *Büyük Saat'inin* altından seslenir bize.

İlk şiir kitapları *Arz-ı Hal* (1949) ve *Türkiyem'den* (1952) sonra Uyar, öncelikle *Dünyanın En Güzel Arabistanı* (1959) ile kendi sesini bulmaya başlar. Şiirleri 'toplumcu' tüm tortulardan sıyrılır ve tüm çıplaklığı ile yaşamı önümüze sunan yapıtlara dönüşür. Kitabın ilk şiiri *Geyikli Gece'de* Uyar, 1950'lerin sonuna doğru geldiği Ankara'da kır hayatının ardından yabancıladığı şehir hayatından 'naylon' olarak bahseder. Boğazımıza kadar battığımız betonların içinden artık çok uzaktaki doğaya bir bakış fırlatır ve gözlerimizde kalan son masumiyet pırıltısının bu geyikli geceden geldiğini ifade eder. Şehrin dışlıları arasında sıkışıp kalmışlar için yitenler adına bir anmadır bu:

"Geyiğin gözleri pınl pınl gecede
İmdat ateşleri gibi ürkek telaşlı
Sultan hançerleri gibi ayışığında
Bir yanında üstüste üstüste kayalar
Öbür yanında ben"

Herkesin tek tipleştirildiği, sindirildiği bu hayatta sığındığımız odalardaki 'umutlu sevimliler'imiz, 'gümüş semaverler'den çıkan buhar, 'kesme avizeler'in sallantısı bize umut veren ve karşısında biz; bu umuda karşı yapabileceği hiçbir şey olmadan duran ve tek avuntuyu şiirin sonundaki gibi 'Bir bardak şarabı kendim için içiyorum' diyerek bulanlar. Yalnızlık ise son dizeden sızıyor odamıza: "Uzanıp kendi yanaklarımdan öpüyorum."

Dünya'nın En Güzel Arabistanı'ndan sonra gelen *Tütünler Islak'ta* (1962) Terziler Geldiler şiiri ile sanayileşme karşısında yenik düşen el emeğinin durumunu yansıtır. Bu şiirde *Geyikli Gece'ye* benzer bir mistik tada sahiptir. Terziler ve tüm şehir, bir cenaze hazırlığı içindedirler. Soğuk, metalik olana karşı kaybettikleri her şeyi temsil eden at için *onbin* yıllık çelenk bırakırlar. Bu, insanlık tarihinin geldiği noktayı işaret eder bize. Çaresizliği ve hüznü, terzilerin üzerine giydirek, Türk şiirinde pek az insanın yapabildiği bir yalnızlıkla ifade eder:

*"Terziler geldiler. Durgunluktaki o dökük saçık
giyindikleri
Yanm kalmışlardı. Tamamlanmadılar. Toplu
odalarnı sevdiler."*

Uyar, Geyikli Gece ve Terziler Geldiler örneklerinden de görülebileceği üzere, evrenini herbir kitap ile daha da genişletir. Şehirleşme ve sanayileşme sonucu evine, odasına hapsolup ayrılan ve bireyselleşemeyen insanın içini dışına, lades kemiğini kırar gibi çıkarır. Uyar, toplumsal bağlamda pek çok görünmez işi-neyi terziler gibi havaya kaldırır ve terzilerin iğnesini kendine çuvaldızını bize batırır.

Bu iki kitaptan sonra Divan (1970) ile farklı bir biçemi dener şair. Divan şiirinin biçimsel yapısıyla günümüz insanının manzumesini yazar. Geleneksel olana dönmek gibi bir çabası yoktur. Geleneksel olanla, kendi zamanının algısını birleştirerek özgün bir tat sunar bize. Divan, geleneksel şiir ile dönem şiiri arasında başarılı bir köprü olarak şairin külliyyatında yer alsa da bundan sonraki şiirlerinin gidişatını etkilememiştir.

Şiir üzerine ahkâm kesmektense Turgut Uyar'ın kendi sözleriyle bu yazıyı sonlandırmak daha mantıklı olur: "Şiir yazmaya yeltenmek, geleneksel ve umarsız bir aptallıktır. Şiir hiç olmamıştır: Gök gürültüsünden ve yalnız adalardan başka. Üstelik gereği de yoktur, olmayacak mutluluklar ve olağan umutsuzluklardan başka, hayvansal saflığı aramaktan başka."

üç kere üç dokuz eder
bilirsin
birin karesi birdir
kare kökü de
bilirsin
"mutlu aşk yoktur"
bilirsin

ama baharda ya da dışarda
sonsuz göğün altında
aşkın aşkla çarpımı
nedendir bilinmez
garip bir biçimde
hep sonsuzdur

kare kökü de yoktur

sibernetik // turgut uyar

Divan kitabındaki şiirlerde denediği farklı biçimler onu *Dünyanın En Güzel Arabistanı* ve *Tütünler Islak'ın* çılgın-hüzünlü, bireyi şehire, şehiri bireye indirgeyen, biçim açısından tek düzelik göstermeyen üslubundan uzaklaştırmaz. Özellikle Toplandılar (1974) ve Kayayı Delen İncir (1982) Turgut Uyar'ın kendisini ve şairliğini en iyi şekillerde kanıtladığı şiirlerini barındıran kitaplardır. Farklı biçimleri denemesi onu bir çıkmazda gibi gösterebilir; ancak zaten kendisine göre, şiirin çıkmazı, insanın ve toplumun çıkmazına bağlıdır. Çıkmaz iyidir, şiir kuşku vermemelidir.

Onun şiirinde 'serçenin kış günü yemi', 'ay ışığı penceresi', 'güzel insan sesi', yorgan iğnesi', 'karanfil sapı' gibi unutulmuş küçük ve güzel ayrıntılar yer bulur. Turgut Uyar'ın içinde hep bir 'gitme' isteği vardır. İçindeki gitme isteğini bir türlü yenememiş, bedeni buralarda kalsa da içten içe hep başka diyarlara gitmiştir. 'hadi kalk tirenler kalkıyor / İzmirle falan gidelim', 'kalayım kalayım diyorum olmuyor, ben gidiyorum' örneklerinde gördüğümüz gibi.

Turgut Uyar'ın şiirlerinden kalbimize en çok tesir eden hisler belki de umutsuzluk ve yalnızlıktır. Edip Cansever'in Umutsuzlar Parası'nın daimi bir üyesidir aslında Turgut Uyar. Umutsuzluğu iliklerine kadar hisseden şair 'bir susam gibi boyuna sulamak umutsuzluğu' iletine yakalanmıştır. Ondaki umut, eğreti bir umuttur. Zaman zaman bir sargın umut bulup onu kuşansa da genel olarak umutsuzluk ve çaresizlik yakasını bırakmaz. Belki de kalbimizin hızla gelişecek olması umutsuzluğu yenmemizi sağlayacaktır. 'Acıya hep yer vardır' onun hayatında ve 'acının coğrafyasını' karış karış bilir. Duygu dünyası öyle yüklüdür ki şairin gördüğü tüm ayrıntılar zihninde çağrışımlar yapar. En belirgin biçimde Geyikli Gece'de gördüğümüz şehirden doğaya kaçma isteğinin devamına diğer şiirlerinde de rastlarız. 'şehir bir ihanet gibi karşımda/ ah tarlalar, tarlalar, tarlalar..' dizelerinde şehir ihanetten daha kötü neye benzetilebilirdi ki?

Doğaya ve günlük hayata dair unsurları sever Turgut Uyar, bir serçenin, bir leyleğin hüznünü hisseder. Geçen mevsimler, aylar onda tarifsiz hatıralar bırakır. Gelecek olan yazı yadsır kimi zaman, tedirginlik duyar ondan; kimi zaman da bu sene iyi bir kış geçirdiğimize inandırmak ister bizi ancak kendisi de farkındadır bu kışın iyi geçmediğinin. Ay, gün isimleri çokça geçer şiirlerinde: 'oh dünya biliyor musun, ağustos çok yaklaşıyor sana', 'en sevdiğim temmuzdu aylardan, hazirana benzediği için belki biraz.. '1968'de şiirlerini topladığı kitap 'Her Pazartes'i' adını taşır. Zamanla dair unsurlara çokça yer vermesi ömrünün bir tutanağını

yaptığını hissettirir bize. Zaten 'Büyük Saat' ismiyle şiirlerini toplamaları bu düşüncemize kanıt sağlayacak niteliktedir.

Tomris Uyar' a ithaf ettiği 'Kayayı Delen İncir' (1982) ise aklımızda sürekli gezinen Turgut Uyar dizelerinin bir araya toplanmış hâlidir adeta. Bir nevi II.Yeni şairlerinin hayalindeki kadını -Tomris Uyar'ı- hayatına katarak bir zafer kazanmıştır Turgut Uyar. 'biliyor musun aşk şiiri yazmaktan bıktım' dese de hayatının ve şiirinin merkezindedir aşk. Umutsuzluklarını dağıtan temel gücün aşk olduğunu anlamak çok da zor değil. Yalnız oldukça hep sevgisini düşünür Turgut Uyar, çaresiz kaldıkça... Her eylül sonunda hatırladığımız, dillerimizde gezinen 'eylül çekip gitti işte, ekim falan da gider bu gidişle' dizelerini içerisinde barındıran 'Acıyor' şiiri eylül ayının Uyar'da uyandırdığı hüznü okuyanlarda marşlaştırıyor.

Turgut Uyar çoğu zaman acıdan, ümitsizlikten bahsetse de inanır yine de güzel günlerin geleceğine. Kara gün karanp gitmez çünkü. Umuda olan inancını ise şu dizelerde görüyoruz: 'çünkü biraz sonra umut başlar, hergünkü başlar'. Yalnızlığın otuzbeşbin kemanla çalınan senfonisi inkar edilemez bir gerçektir ama yine de her gelen gün üşenmeden yeniler onu. Bezginliğin ne menem bir şey olduğunun farkındadır. Kendisini ise şöyle tanımlar: 'korkusuz belki ama umutsuz değil ve uykusuz'.

Zor olsa da onu zihnimizde tam olarak yerine oturtmak için şunları söyleyebiliriz: Turgut Uyar'da umutla umutsuzluk, içindeki yalnızlık ve zihnindeki kalabalık hep bir aradadır. Bu zıtlıkların kafasında oluşturduğu gürültü şairi besler. II.Yeni'nin diğer şairleri ya doğrudan II.Yeni üslubuyla eser verirler- Cemal Süreya- gibi; ya da II.Yeni'den önce farklı üsluplarla yazdıkları şiirleri yok sayıp, şiire II.Yeni'den başlamak isterler. -Edip Cansever gibi.- Turgut Uyar ise Garip tesirinde sayabileceğimiz *Arz-ı Hal* ve *Türkiyem*'den sonra Dünyanın En Güzel Arabistanı ile II.Yenin iskelet ve zihin yapısına bürünmüştür. Toplumu ve yeniliği asla görmezden gelmez çünkü şiir bir yaşama çabasıdır onun için. Şiiri hayattan ayrı düşünmez, hayatında olmayan birşeyi şiirine de almaz. İlk dönemde Orhan Veli etkisinin ve askerlik mesleğindeki gözlemlerinin sonucunda ele aldığı konular hayatında olduğu için şiirinde de var olmuştur. Yaşamını şiire göre değil de, şiiri yaşamına göre biçimlendirmiştir. Bu biçimlendirme sürecinden sonra *Korkulu Uсталık*'ına ulaşır. Onun teklemekten işleyen '*Büyük Saat*'i hayattır bir bakımdan ki içinde hayattaki herşeyden bir tutam bulunur.

- Ben -

"Ben hep sıkıntılıyım. Yani bir adamın canı sıkılır, o ben'im. Çünkü bana en yaraşan durumdur sıkıntılı olmak. Ben silahsız bir askerim de ondan. Törenler askeriyim ben. Cumartesi ve Pazar askeri. Aslında karışık bir şey, kime ne söylenebilir? Bir sıkıntıyı ısrarla büyüterek, asıl büyük sıkıntıya ısrarla giden tümün attığı çekirdek. Pis bir köleliğe ve sonsuz çılgınlığa varacak bir oluşumu sıkıntıyla bekleyen bölünmez Varlık'ın ben'i. Ondandır severim sıkıntıyı. Sevincin o amansız, o aşağılayıcı bölünüşünden korur beni. Ne söylenmişse ve ne söylenmemişse, ne yapılmışsa ve ne yapılmamışsa, ne düzeltilmişse ve ne düzeltilmemişse ondan sıkılan biri. Belki, söylenmemişin, yapılmamışın ve düzeltilmemişin telaşı içinde biraz. O kadar. Ve sıkıntılı. Ve sıkıntılı. İşte böyle başlıyordu her yerde mutsuzluk. Ve mutsuzluk büyük bir umut gibi çekiyor kendine beni. Değişiyorum ve çoğalıyorum gibi. Tek büyük doğrunun yarım dilimi o. Kim bilebilir işe yaramamanın değişmesini ha? Ha!... Cumartesi ve Pazar günlerinde. Yorgun, izinli ve silahsız bir asker. Sonra kim dönüyor ortalarda benden başka. Şiir yazdığım söyleniyor ortalarda. Değil. Ben, kutsal bir bahaneyim, belki de bir sığınağım kendime." Turgut Uyar

GEYİKLİ GECE

Halbuki korkulacak hiç bir şey yoktu ortalıkta
Her şey naylondandı o kadar
Ve ölünce beş on bin birden ölüyorduk güneşe karşı.
Ama geyikli geceyi bulmadan önce
Hepimiz çocuklar gibi korkuyorduk

Geyikli geceyi hep bilmelisiniz
Yeşil ve yabani uzak ormanlarda
Güneşin asfalt sonlarında batmasıyla ağırdan
Hepimizi vakitten kurtaracak

Bir yandan toprağı sürdük
Bir yandan kaybolduk
Gladyatörlerden ve dişlilerden
Ve büyük şehirlerden
Gizleyerek yahut dögüşerek
Geyikli geceyi kurtardık

Evet kimsesizdik ama umudumuz vardı
Üç ev görsek bir şehir sanıyorduk
Üç güvercin görsek Meksika geliyordu aklımıza
Caddelerde gezmekten hoşlanıyorduk akşamları
Kadınların kocalarını aramasını seviyorduk
Sonra şarap içiyorduk kırmızı yahut beyaz
Bilir bilmez geyikli gece yüzünden

"Geyikli gecenin arkası ağaç
Ayağının suya değdiği yerde bir gökyüzü
Çatal boynuzlarında soğuk ay ışığı"
İster istemez aşkları hatırlatır
Eskiden güzel kadınlar ve aşklar olmuş
Şimdi de var biliyorum
Bir seviyorum düşündükçe bilerseniz
Dağlarda geyikli gecelerin en güzeli

Hiçbir şey umurumda değil diyorum
Aşktan ve umuttan başka
Bir anda üç kadeh ve üç yeni şarkı
Belleğimde tüylü tüylü geyikli gece duruyor

Biliyorum gemiler götüremez
Neonlar ve teoriler ısıtamaz yanını yöresini
Örneğin Manastır'da oturur içerdik iki kişi
Ya da yatakta sevişirdik bir kadın bir erkek
Öpüşlerimiz gitgide ısınırdı
Koltuk altlarımız gitgide tatlı gelirdi
Geyikli gecenin karanlığında

Aldatıldığımız önemli değildi yoksa
Herkesin unuttuğunu biz hatırlamasak
Gümüş semaverleri ve eski şeyleri
Salt yadsımak için sevmiyorduk
Kötüyduk de ondan mi diyeceksiniz
Ne iyiydik ne kötüyduk
Durumumuz başta ve sonda ayrı aynysa
Başta ve sonda ayrı ayrı olduğumuzdandı

Ama ne varsa geyikli gecede idi
Bir bilseniz avuçlarınız terlerdi heyecandan
Bir bakıyorduk akşam oluyordu kaldırımlarda
Kesme avizelerde ve çıplak kadın omuzlarında
Büyük otellerin önünde garipsiyorduk
Çaresizliğimiz böylesine kolaydı işte
Hüznümüzü büyük şeylerden sanırsanız yanılırsınız
Örneğin üç bardak şarap içsek kurtulurduk
Yahut bir adam bıçaklasak
Yahut sokaklara tükürsek
Ama en iyisi çeker giderdik
Gider geyikli gecede uyurduk

"Geyiğin gözleri pırl pırl gecede
İmdat ateşleri gibi ürkek telaşlı
Sultan hançerleri gibi ay ışığında
Bir yanında üstüste üstüste kayalar
Öbür yanında ben"
Ama siz zavallısınız ben de zavallıyım
Eskimiş şeylerle avunamıyoruz
Domino taşları ve soğuk ikindiler
Çiçekli elbiseleriyle yabancı kalabalık
Gölgemiz tortop ayak ucumuzda
Sevinsek de sonunu biliyoruz
Borçları kefilleri ve bonoları unutuyorum
İkramiyeler bensiz çekiliyor dünyada
Daha ilk oturumda suçsuz çıkıyorum
Oturup esmer bir kadını kendim için yıkıyorum
İyice kurulumuyorum saçlarını
Bir bardak şarabı kendim için içiyorum
"Halbuki geyikli gece ormanda
Keskin mavi ve hışırtılı
Geyikli geceye geçiyorum"

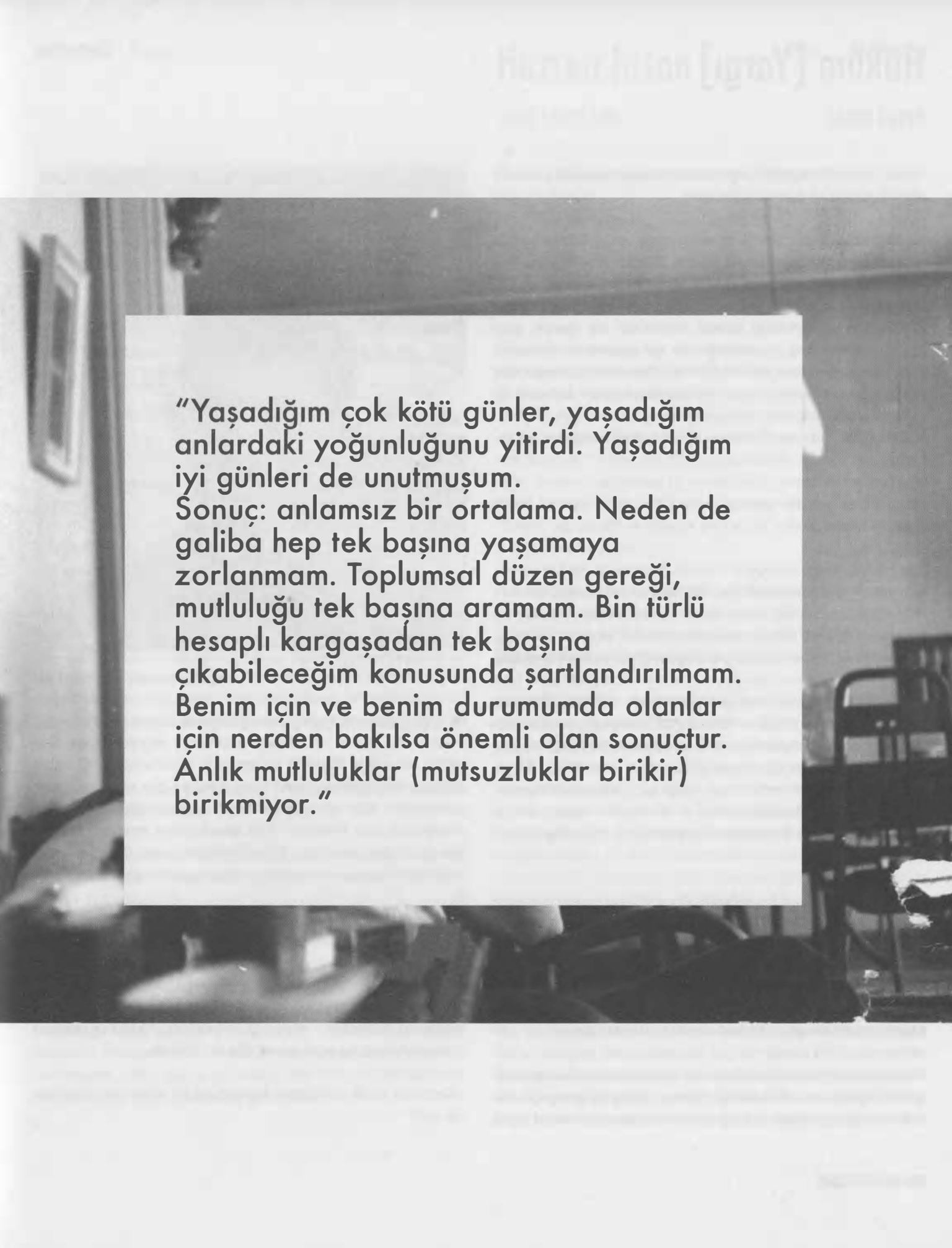
Uzanıp kendi yanaklarımdan öpüyorum.

TURGUT UYAR

Turgut Uyar

1976

“Yaşadığım çok kötü günler, yaşadığım
anlardaki yoğunluğunu yitirdi. Yaşadığım
iyi günleri de unutmuşum.
Sonuç: anlamsız bir ortalama. Neden de
galiba hep tek başına yaşamaya
zorlanmam. Toplumsal düzen gereği,
mutluluğu tek başına aramam. Bin türlü
hesaplı kargaşadan tek başına
çıkabileceğim konusunda şartlandırılmam.
Benim için ve benim durumumda olanlar
için nerden bakılsa önemli olan sonuçtur.
Anlık mutluluklar (mutsuzluklar birikir)
birikmiyor.”

BURCU BARAZ

Kafka, hareketli ve güçlü bir insan olan babası karşısında kendini sürekli güçsüz ve çaresiz görmüştür.

Kafka'nın hayatı aile baskısı altında geçmiş ve özellikle babasıyla düzgün bir ilişki kuramamıştır. Babası ile olan kötü ilişkisini, Babaya Mektuplar adlı kitabında (babası hiçbir zaman okuyamamış) ve Hüküm adlı öyküsünde açıkça belli etmiştir. Çok güçlü olduğunu düşündüğü babası karşısında her zaman güçsüzlüğünü hissetmiş, bu durum onun içe kapanık bir ruh haline sahip olmasına neden olmuştur. Kafka, Georg'un babasıyla olan ilişkisini sanki kendi hayatının kesitlerinden imgeler taşıyarak içselleştirmiştir. Hikâyenin kahramanı Georg'un babasıyla olan ilişkilerini anlatımı bizim Kafka'nın iç dünyasına inmemizi sağlamıştır.

Hüküm'ü sadece bir gecede yazan Kafka, onu nişanlısı Felice Bauer'e ithaf etmiştir.

İşte hikâye, sevgili okuyucu! Okurken şaşırma bu hikâye nerede geçiyor? Hangi zamanda? Ben de bilmiyorum!.. Kafka, kim bilir niye (bilmiş bir yazar olarak tanınmak istemediğinden bence) hikâyesini üçüncü kişiye anlattırmış, kendini kenarda saklamış, pek fazla bilgi de vermemiş. İşte o üçüncü kişi de ben oluyorum.

Bu Georg Bendeman isimli genç bir tüccarın hikâyesi. Güzel bir ilkbahar gününde geliyor tüm olaylar. Hikâyenin nerede geçtiğini bilmediğimi söylemiştim, dünya üzerinde herhangi bir yer.. Ama nerede geçmediğini gayet iyi biliyorum. Petersburg, Rusya. Biliyorum çünkü kahramanımızın varlığı tam olarak kesinleşememiş olan gençlik arkadaşı (isimsiz) ev ortamından mutsuz olduğu için ülkesini bırakıp Petersburg'a göç etmiş de işte ondan biliyorum.

Georg'un annesi 2 yıl önce ölmüş. Anne ölünce evdeki güç dengesi değişmiş, baskın baba kendini kenara çekmiş, dükkanda işler Georg'un istediği şekilde yürütülmeye başlanmış. Son iki yılda dükkanın geliri 5 kat artmış. Eski ezik Georg gitmiş, yerine güçlü ve zengin Georg gelmiş. Eeeee para parayı çekermiş ya, zengin bir ailenin kızı olan Frida Brandenfild ile nişanlanmış, kendini büsbütün güçlü his setmeye başlamıştır Georg.

Düzenli olarak mektup yazdığı halde arkadaşının ne Georg'un nişanlandığından ne de işlerinin böyle iyi gidip zenginleştiğinden haberi yokmuş, çünkü Georg ona mektuplarında, insanın sakın

bir pazar günü öylesine aklından geçirdiği ve pek de önemi olmayan rastlantısal olayları yazmakla yetinip durmuş. Aslında bunu kötü niyetle yapmamış, hayatı kendine kıyasla pek de iyi gitmeyen arkadaşının ona özenip üzülmelerini engellemekmiş Georg'un tek isteği. Nişanlısı en sonunda dayanamayıp "O halde düşüncümüze gelemecek." diye sorunca onu rahatsız etmek istemediğini, eğer onu çağırırsa kendini mecbur hissedebileceğini söylemiş ama Frida'nın "Tüm arkadaşlarını tanımaya hakkım olduğunu düşünüyorum." diye siteminden sonra Georg arkadaşını düşüncüne çağırarak için bir mektup yazmak zorunda kalmıştır.

Georg, cebinde arkadaşına yazdığı mektup ile belki de aylardır uğramadığı babasının güneşli bir günde bile oldukça karanlık olan odasına girdiğinde, babasını elinde gazete okurken bulmuş ve "Aslında sana sadece, nişanlandığımı sonunda gene de Petersburg'a bildirdiğimi söylemek istiyordum. Mektubu postaya vermeden önce sana söylemek istedim" demiş.

"Kandırma beni! Gerçekten Petersburg'da böyle bir arkadaşın var mı?"

Hazreti İnsan

SALİH SAMET GÜR

Georg babasından bu sözleri duyunca ne yapacağını şaşırılmış, konuyu babasının sağlığına getirmiştir. Sonra babasına arkadaşının onları ziyarete geldiği günü hatırlatmaya çalışmış, babasını yatağa yatırıp üzerini sıkı sıkı örtmüştü. Sanki her şey yoluna girmişken yaşlı adam bir anda yorgani üzerinden itip yatakta dimdik ayağa kalkarak "Biliyorum beni örtmek istedin delikanlı ama henüz örtülmüş değilim ben. Kalan son gücüm bile olsa sana yeter, fazla bile gelir. Elbette tanıyorum arkadaşını. O tam da benim gönlüme göre bir oğul olurdu. Zaten bu yüzden onu da yıllarca aldattın." demiştir.

Evde baskın karakter olan anne ölünce, babasının güçsüzleştiğini düşünen Georg, bir de nişanlısını yanına alınca evet artık benim sözüm geçer diye düşünmüş olmalı ama babası arkasından dönen tüm numaraların farkındaymış ve bunu oğlunun yüzüne vurmak için uygun zamanı beklemiş. "Yalnız olsaydım belki geri çekilmek zorunda kalırdım, oysa annen gücünü bana devretti, arkadaşınla da harika bir ittifak kurduk, müşterilerin de burada, cebimde!"

Babası yıllardır Georg'un arkadaşıyla mektuplaşıyor, Georg'un bütün yalanlarını ona tek tek anlatıyordu. "Sağ eliyle benim gönderdiğim mektupları okumak üzere tutarken senin mektuplarını sol eliyle buruşturuyordun!"

Ve işte baba hükmü vermiş "Seni suda boğularak ölmeye mahkum ediyorum."

Georg odadan dışarı sürüldüğünü hissetmiş, kapıdan dışarı fırlamış, yolun karşısına geçmişti...

Suya doğru sürüklenip, aklıktan ölen insanın yiyeceğe saldırması gibi korkuluklara yapışmıştı... Alçak sesle "Sevgili anneciğim, sevgili babacığım. Ben sizleri hep sevdim" demiş ve kendini aşağı bırakmıştır.

Babasının kendisini duyarsızlıkla suçlaması, hem kendisine hem de arkadaşına karşı sergilediği davranışların utanç verici olduğunu yüzüne vurması, Georg için içsel dünyasında başa çıkmayacağı kadar ağır bir yükür. İntihar tek yol olarak gözükmektedir. Hikâyenin sonu Freud'un Odipus Kompleksi olarak tanımlanabilir. Baba oğlunu suda boğularak ölmeye mahkum eder, oğul ise infazı kendi elleriyle gerçekleştirir.

"İnsan, dünyanın en geç olgunlaşan meyvesidir."

Peyami Safa

"Her şeyin bir çaresi vardır. Fakat insan bozuldu mu, bunun çaresi yoktur."

Ahmet Hamdi Tanpınar

Eyvah! Ey İnsanoğlu; her şeyi araştırmaya muktedir iken bir de bakmışsın kendinin yabancı oluvermişsin, bozulmuşsun, kendini unutup gayya kuyularına sürüklenmişsin, yetmemiş sürüklenmişsin. Sonsuz uzaya bakan ve âlemi araştıran gözlerin bir an olmuş, bir gün gelmiş kendi ruhuna mercek tutması gerektiğini fark edemez olmuş. Kendi huzursuzluğunu huzur belleyen yüreğin, ruhunu buruşturup bir kenara fırlatıvermiş. Ey on sekiz bin âlemi topladığımızda ortaya çıkan sonuç Âdem, yani insan, sen "Eşref-i Mahlûkât" olduğunu ne çabuk unutursun da yüreğini tozlu raflara kaldırırsın.

İnsan uzayı, sanatı, doğayı, teknolojiyi gerekli gereksiz her şeyi araştırıyor ama ne yazık ki kendi ruhundan ve varlığından bihaber... Hâl böyle iken ve insan tüm kâinatın makrodan mikroya indirgenmiş şekli; bir zerre iken âlemi temsil eden tasviri iken neden kendisini araştırmaktan beri duruyor, neden başka yollara sapıyor? Çetrefilli sorunun zor cevabı pek tabii insanoğlunun zihnindedir; bu yüzden ki benim amacım bunu cevaplamak olmayacak, zira bu terazi bu kadar sıkleti götürmez.

Huzursuzluk Hali

"Huzursuzluğuna gerçek teşhis konulmayan, (zira doktorlar da derman aranan dostlar da ellerindeki maddi paket demetleriyle çare arıyorlar) yalnızlaşan insan, kaçacak delik arıyor ve onu da eğlenmede buluyor. Huzursuzluğunu kısacak maçlar, anarşik dalgalanmalar, festivaller, filmler ve meyhaneler buluyor ve oralara sığınıyor. "

Cahit Zarifoğlu – Bir Değirmendir Bu Dünya

Her şey hiç şüphesiz huzurumuzu kaybetmeye ve huzursuzluğumuz huzur saymaya boyun eğmekle başladı. Sonra insan kalabalıklar içerisinde biçare yalnızlığın esiri haline geldi. İnsan; uzaklaşmak istedi buna şüphe yok, sonra tuğlaları üst üste koydu istifledi, göğe uzanmak kaçıp kurtulmak için gökdelenler inşa etti. Tabii

bu durumda huzursuzluğu huzur sayan insan için yetmedi, zereden kürreye, yararlı yararsız, zararlı zararsız demeden her şeyi araştırır hale geldi. Araştırmalar yetmedi elbet ve insan sloganlar atar oldu, ağlamak ve gülmek yerine sloganlar... Hislenmek ve hissetmek yerine bağırarak... Düşünmek, idrak etmek yerine kaçmak ve huzursuzluğu huzur saymak.. Modern ve huzursuz insanın çilesi; hızla akıp geçen zaman içerisinde bir köşede oturup kendi içerisine, kendi karanlığına ışık tutmamaktır. Yapılması gereken ise zor gibi görünen basit.. İnsan, kalabalıktan, kalabalıklar içerisindeki yalnızlığından ve kendi huzursuzluğundan sıyrılmayı şiar edinecek, kendi içerisine ruhuna en önemlisi ise yüreğine bir ayna tutmayı bilecek.. Zaten gerisi çorap söküğü misali.. Bunu yapan, bir köşede insanlığına eğilen insan, insan kalmayı başarabilen insan elbette kazanacak. Zira en zoru insanken insan kalabilmek ve insanlığımızı unutmamak olacaktır !

Eşref-i Mahlûkât

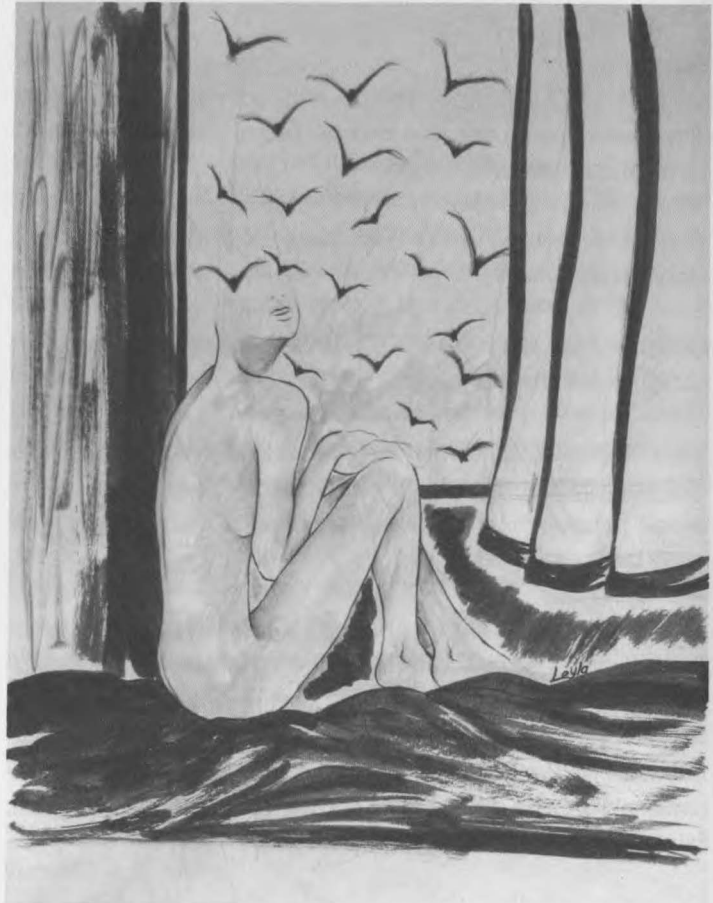
İnsan, eşref-i mahlûkâttır. Peki bu ne demektir? Eşref-i mahlûkât; Arapça bir tabir olup "yaratılmış olanların en şerefli" anlamına gelir. Bu yüzden insanların insanca yaşaması, insanken insanlıktan çıkmaması, bozulmaması gerektiği savunulur. İnsan fiziki, biyolojik özellikleriyle diğer yaratılmış olanlardan ayrılmakla beraber düşünce, yetenek, konuşma, akıl gibi ihsanlarla da diğer tüm mahlûkâttan ayrılır. İnsan ruhu, duygu ve düşünceleri şu kâinatın her şeyi içinde en mükemmel olanlardır. Aşk da, sevgi de, şiir de her şey gibi insan içindir. Fakat insan kimi vakitlerde içerisine girdiği cendereden, çamurlu, puslu yollardan gözlerine inen perdeyi görmez de kendisine sunulanlardan habersiz yaşar ve bu dünyadan göçüp gider. İşte bu vakitler; insanın kendini güçsüz, umutsuz, yalın, huzursuz hissettiği vakitlerdir. Bu vakitlerde insan kendini kuvvetsiz hissederek, insan dışı bir varlık olarak görür ve virane olur, yıkıntılar içerisinde kalmış, hatta kendini talan edilmiş bir yapı olarak bile adlandırabilir. Fakat bu durumlarda yapılması gereken insanın, özellikle modern zaman insanının yapması gereken kendi enerjisini hissetmek ve kendine insanlığına yönelmektir. Bu yöneliş insanı bir yıkılıştan kurtaracaktır. Zira insan kendini viran bile hissetse hazinenin ta kendisidir. Ve hazineler viran yerlerde bulunur. Ah ne acıdır aşık olmadan, hissetmeden; bir şiir okumadan, bir müzik dinlemeden ; akıl etmeden, idrak etmeden; viranelikten kurtulmadan, kendine yönelmeden, kendi içerisindeki hazineyi bulamadan ölüp gitmek.. Ne acıdır eşref-i mahlûkât olarak yaratılmışken ve âlemin özü iken, eşşek-i mahlûkât olarak göçüp gitmek... Ey âdem ne acıdır!

Zübde-i Âlem

"Hoşça bak zatına kim zübde-i âlemsin sen / Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen."

Şeyh Galib'in bu beyitini tercüme edecek olursak "Kendine iyi bak çünkü âlemin özüsün sen, varlıkların göz bebeği olan insan-oğlusun sen" manası çıkmaktadır. Bu şiirde geçen "zübde-i âlem" kelimesi "âlemin özü" gibi bir anlama çıkmaktadır. Bu bölümde Şeyh Galib'in bir şiirini ele almamız ise tesadüf değildir. Şeyh Galib, Divan edebiyatı içerisinde insanın yaratılışı üzerine çok düşünmüş şairlerimizden birisidir. İnsan tüm kâinatın özüdür, zira her şey onun emrine verilmek için yaratılmış, onun hizmetine sunulmuştur.

Ey İnsan! Sen âlemin gözbebeği, kâinatın özü ve yaratılmışların en şerefli sisin. Sarsıl! Ruhuna ve en önemlisi yüreğine yönel. Çünkü yürek seni yanıltmaz. Ve en zoru başar. En zoru şüphesiz insanken insan kalabilmektir.

KAFKAESK VAROLUŞ

Damla Katuk

İnsanlar kendi zamanları içinde mi değerlendiriliyor? Yaşadığı dönemin gereklilikleri neler? Dönemiyle paralel mi değil mi? İnsan, insan olduğunun ne kadar farkında ve insanın gerçekliği ne kadar gerçek?

Geçmişten günümüze olan zamanı incelediğimde insan yaşamına dair farklı yaklaşımlar bulabiliyorum. Bazen geleneksel bazen geleneğe karşı... Ama genelde insanlar bir şeyleri sorgulamadan, kabullenerek yaşamışlar. Böyle yaşamaktan hoşlananlar sorgulamanın ne kadar farkında olabiliyorlardı? Zaten farkında olanlar sorgulayanlardı. Bu sayede düşünceleri farklılaşan insanlar diğerlerinden kopmaya başlamışlardı. Kopan, koptuğunun farkındaydı ama kopanlığı zemin kopanlığının farkında mıydı? Bir şeyleri değiştirenler artık toplum tarafından hoş görülüyordu ve toplum onu yok etmeye çalışıyordu. Onu yemek ve yutmak için uğraşıyordu.

Farkında olmak ya da bir şeyleri sorgulamak bu kadar büyük suç mudur ki, diğerleri tarafından yok edilmeye çalışılsın? Bir sebep var mı onu yok etmek veya suçlamak için? Bir sonuç var mı? Ama insanlar onun neden yok edilmesi gerektiğini bile sorgulamazken, bir sebep veya sonucun beklenmesi olanaksız. Sebep sadece monoton, var olmuş düzene ayak uydurmak olabilir. O kim? Suçu ne? Nasıl birisi? Hiçbir şey sorgulanmaksızın her şey kabul edilir ve herkes gibi olunmaya başlanır.

Bir yapboz tamamlanmak ister. Parçalarının her biri ne kadar farklı olsa da sonuçta oluşan tek bir imgedir. Ama bütün parçalar aynı dili konuşmak zorunda değildir. Parçaları yerleştiren birileri var mıdır? Eğer varsa parçalar bunun farkında mı? Parça zaten biçimiyle bu yer bana uygun değil, burası benim yerim değil diyebilir. Yöneten varsa, parça için doğru yeri bulmaya çalışır mı? Parçalar istedikleri yerlere mi yerleşmelidir? Yoksa birileri doğru yer konusunda onlara yardım mı etmeli? Parçalar doğru yerleri kendi başlarına bulabilir mi? Parçaları gözetken kim?

Geçen sene bir kitap okumuştum. "Gözün İktidarı" (panoptikon) adında bir kitaptı. Kitapta bir piramit imgesi söz konusuydu. Piramidin uç noktasında kime ait olduğu bilinmeyen ve nerden, nasıl baktığı bilinmeyen bir göz imgesi de mevcuttu. Piramitte insanların sınıflandırılması da ilgimi çekmişti. Alt tabakanın daima üst tabaka tarafından ezildiği, hiçbir şekilde alttan üstte geçişin söz konusu bile olmadığı bir hiyerarşi vardı. Bir üstü sorgulama hakkı hiçbir zaman yoktu. Her katman kendi içinde bir şeyleri kabul etmiş ve neden alt neden üstün sorgulanmadığı, üstteki kim alttaki kim bunun bile farkında olunmadığını anlatan bir kitaptı. Kim bu gözetken? Para, teknoloji, din, tüketim, güç, sömürge...

Kim ne kadar yerini hak ediyor? Bunun farkında olanlar bunu hiç sorguladılar mı acaba? Sadece var olan gerçeği kabul etmek aslında bir noktada kendi gerçekliğini de kaybetmektir.

Aksini düşündüğüm zaman, bir şeyleri sorgulamak, onu araştırmak, doğruya ulaşmaya çalışmak insanı nasıl farklılaştırır. Gerçekten bulmayı amaçlıyor mu? Yoksa yine bulunması gerektiği için mi amaçlıyor? Yahut bu bir kanun olduğu için herkesin bulması gerektiği için mi? Bulmayı gerçekten amaçlamış olan insan, bu evrede bütün fedakarlıkları yapmaya hazırdır. Çok basit bir şeyler uğrunda bundan vazgeçmesi söz konusu bile değildir.

Franz Kafka "Şato" isimli kitabında aslında bir önceki paragraftaki yazıma değinmiştir. Şatoya ulaşmaya çalışıyor, tek amaç bu ama elini geçen ulaşma fırsatını basit bir sebep sonucunda kaybediyor. Sadece uyuyakalıp fırsatı elinden kaçınıyor. Kitap boyunca şatoya ulaşmak amacı varken basit bir sebeple bunu yapamamış olması ne kadar olağan? Yahut gerçekten kaçınmak istediği için mi kaçırdı bu fırsatı? Belki de şato, hayalindeki kendisiydi. Şato belki de ulaşılamaz olan benlikti. Ya da onları uzaklardan takip eden, kendini göstermeyen, var olup olmadığı konusunda bir sorgulamanın bile yapılmadığı, insan yığılmasını sembolize eden piramidin tepesindeki gözdü.

İnsanlar sağa bakarken solun da var olduğunun farkındaysa veya yere bakarken yürüdüğüünün, yukarı bakarken gördüğünün, dokunduğunda hissettiğinin farkındaysa zaten sürüden ayrılmıştır. Kendine özgün bakışları ve yorumları vardır. Herkes gibi değildir artık. Başkalarının bu bağlamda onu parazit gibi görüp ondan kurtulmaya çalışma eylemlerinin, onun için bir sorun teşkil etmemelidir. O zaten asıl parazitlerin kimler olduğunun farkında. Onu yok ettiklerinde, diğerleri paraziti temizlediklerini düşünecekler ve monoton hayatlarına devam edecekler. Varlığı sıkıntı, yokluğu ise önemsizdir onlar için. Onu bir daha hiç hatırlamayacaklar. Sanki hiç olmamış gibi...

Herkes gibi hissetmek, herkes gibi düşünmek veya herkese dahil olmanın yanlış bir şey olduğunu söylemeye çalışmıştır Franz Kafka. Dönüşenin yok edilmesi yerine diğerlerinin de dönüşüme uğraması amaçlanmıştır. Bu sayede toplumsal dayanışma sağlanmış olacak ve düşünce paylaşımında dışlamalar söz konusu bile olmayacaktır. Herkes, herkes için değerli olmaya başlayacaktır ve insanlar asıl gerçeklerine kavuşmuş olacaklardır.

CENGİZHAN GENÇ

1

Sana anlatmak istiyorum

2

Sarılıp uyuduğumuz o gece
Uzanıp öpmüştün beni
Uykumun en lanetli yerinde

3

Sende bana benzeyen bir şeyler
gördüm
Bir çakıl taşı gibi bir şey

Ağzım zehir dolu
Dişlerimin anahtarı kayboldu

Beni dinle
Hurdyaya çıkmış bir araba motoru gibi
kalakaldım
Yağ kir içinde, pörsümüş, bozulmuş,
Yine de yaşamaya inatçı

4

Saat 05:52
Karşımda bir gül suyu şişesi
Uzanmış uyuyor kırmızı kupamın ve
mavi tabağımın kenarında
Yanlarında dağılmış iskambil kağıtları
Kırık çakmak taşları
Birkaç film cdsi
Jack London: Martin Eden
Not defterim:" Adam şizofren ama
İleri derece değil.
Paranoid şizofren dur...
İyi-kötü= yanındaysa
Ruh hali"

5

Sana anlatmak istiyorum
Kuşları niye bu kadar sevdiğimi

6

Mor bir şey düşünün
Mosmor bir şey
Bir kapı gıcirtısı mesela, ama muhakkak
mor olsun

7

En iyi o anlatır insanın çaresizliğini

8

Anladım ki aslında hiç okumamalıyım
Kalemlere tutmamalıyım
Özü benden olan kurşun
Rengi benden olan mürekkep
İsmi benden olan bu sonsuz deniz...

Kafeste yıldızım
Sönüyorum

9

Yüzdüğüm bu kapalı bereketsiz havza
Dizlerime bile gelmeyen bu ısıltısız su
Yarım bırakılmış munder bir havuz
Dudaklarım susuzluktan kanyon gibi
Kadife böcekleri etrafımda, yeni bir şey
bu

10

Onun adını ondan duyduğumda
Bir kez daha küfrettim
...uzla kafiyeli olan ve
Havuzu anlatan bir önceki şiiri yazdım

11

Sana sarılıp uyumak istiyorum
İçimdeki hayvanı başka türlü
bastıramıyorum
Hep gizli kalmalıydın
Hep bastırılmış
Ardışığım olan seni hiç fark
etmemeliydim

12

Artık farkındayım eskisi gibi değilim
Benim olduğunu sandığım benim
değilmiş

-rüyamda annemi gördüm ve ona sıkı
sıkı sarıldım
Eski evde oturuyorduk, dudaklarında
narlarla
karşıladı, bekliyor gibiydi gelişimi, öptü
yanaklarımdan
Sonra dudaklarını araladı, saçının röfle
zamanı gelmişti
Uyandım-

Bir Ben Kaldım Dünyalı

SİNEM SAL

ben hiçbir şeyden anlamıyorum Dünya,
konuyu burada kapatalım lütfen.

bütün yıldızlarımı söndürme kararı aldım dün gece
doğa olaylarına karşı çıktım, dağlara toplu iğne batırdım
şelaleleri geriye doğru akıtırsam dedim, kaynağını anladım
insanlar Ay'a çıkıyordu, gezegenleri keşfediyordu
kuyruklu yıldızlar şarkı söylüyordu, ben de, bu duyulmuyordu
bütün füzeler buradan dolu kalkıyordu, kimse görmüyordu
Dünya'yı sevmeye adanmışım ya da atanmışım bilmiyordum
kaç yüz milyon ışık yılı gerisinden geliyordum,
alışılmıyordu, alışmıyordum, alışmayacaktım.

coğrafi şekilleri, bitki örtüsünü ve yer altı zenginliklerini
anlamayı
ciddiyim bıraktım dün gece, bütün tanrıları yalnız bıraktım
bütün tanrılar gibi ben de, çünkü onlar da beni çok,
kırılmadım tabii ne haddime, zaten çok da fark edilmezdi
bütün sevdiklerimin gözlerine baktım dün gece, yoklar
dürbünlere dayamışlar gözlerini, düşünsene bi' uzaklara
bütün sevdiklerimin bütün sevdiklerine çok kızdım dün gece
gömleklerini çekiştirdim, sokağa çıkıp, bağırıp koşmak
istedim
Dünya'da hayat var, size kanıtlayabilirim demek için.

bütün kalplerimi, bütün ruh hâli değişikliklerimi, bütün
kimliklerimi
bütün çabamı ve bütün hayallerimi merdiven altına bıraktım
dün gece
uğursuz sansınlar istedim, pek yanaşmasınlar, yaklaşmasınlar
madem dedim, aramızda ışık yılı var, madem bu füzeler ve
roketler
madem anlamaya niyetimiz yok erik veren ağacı, anladım
dedim
kalbimin sinyalleri giderek azalıyor, kalbimin sinyalleri giderek
hayır, hayır bütün sevdiklerim, mesele bu değil, çok yanlış
anladınız
kalbimin sinyalleri giderek azalıyor, hiç değil, ölmüyorum
elbette
Dünya'dan vazgeçenler, bir gezegen de sakince, kendi yaratır
içinde.

bütün uzay mekiklerine ve buradan uzaklaşmak isteyenlere
kızdım dün gece
bütün kara delikleri ve güneş sistemini unuttum, anladım, çok
iyi anladım
ışık yılları ve türlü galaksiler varken aramızda, kalbimi aralayıp
yine de
çatlattım kabuğunu ve bağırdım arkanızdan:
Dünya'da hayat var, eğer orada kalırsan.

bütün sevdiklerim, bütün sevmediklerim dün gece
kapora diye bırakıp kendilerini Dünya'ya

gittiler
dürbünle gördükleri uzaklara.

ben bunu
hiç
anlamayacağım.

Röportaj: NERGİS SELİ

“Yaşı kaç olursa olsun bütün kadınların ağlamasında insanın kendi annesinin ağlayışını hatırlatan bir şey var, canından can yolar adamın.” M.Ü. Eriş

Bir Güzel Adam Mahir Ünsal Eriş

“İnsanın içinden bir şeyleri dışarı dökebilmesi için kendi sesini duyabileceği bir sessizliğe ihtiyacı var.” diyor Mahir Ünsal Eriş ve ‘nitelikli yalnızlık’ olarak adlandırıyor bu ıssızlığı. İlk gençlik yıllarında içine kapanık ve kendini çirkin bulan bir çocuk ölesiye yanılıyor; gördüğüm bir güzel adam, okuduğum bir güzel öykücü...

Çocukluğu Bandırma’da geçmiş, kasaba yalnızlığının yanında, kasaba insanın mutluluğu ve saflığıyla büyümüş. On beş yıl Ankara’da kaldıktan sonra dönmüş gelmiş yine büyüdüğü yere. Hasan Ali Toptaş: “Çocukken ruhumuz nereden çatladı ki biz şimdi o çatlaktan bakıyoruz.” der. Soruyorum sen nereden çatladın diye: “Yirmi dokuz yaşında nörolojik bir rahatsızlık geçirdim ve unuttum... Üniversite, lise yıllarımı hatırlamıyorum ancak çocukluğumu gün be gün anlatacak kadar iyi hatırlıyorum. Bu kadar çok çocukluğuma dönük olmamın altında yaşadığım fiziksel çatlak olabilir.” diyor ve Burhan Sönmez’in satırlarını hatırlatıyor; “Benim vatanım çocukluğumdu ve ben büyüdükçe uzaklaştım ondan, uzaklaştıkça da büyüdüm içimde...” Gençliğinin gidiyor olmasına üzülüyor ama çocukluğunun gitmiş olmasına ikna olmuyor. Şöyle açıklıyor; “Çocukluğun dokunulmaz bir yanı var. Çocukluk sadece çocuklar tarafından yaşadığında mazur görülebilecek bir şey. Toplum tarafından çocukluğun içime itiliyor olması; işte kanıma dokunan bu!”

Bana içime attığım çocukluğumu anımsattı. Sakın yanlış anlaşılmasın onun içinde değil bu çocuk. Çünkü onun içinden dışından çocukluk adeta taşıyor! Öyle ki öykülerindeki betimlemeler hep bundan kaynaklanıyor. “İnsan bırakırken bile acıtmayı seviyor.” derken acıtıyor. “Yorganı kaldırıp şöyle bir baktı, çarşaf kan içinde. Öyle çok bir kan da değil ya, yine de korku bu; kan denizinde gördü kendini Gülderen. Yanak-

ları yanmaya başladı, annesi ipek derdi hep, ipeği kanamış, utansa bir türlü, ağlasa bir türlü.” Gülderen’in adet dönemini anlatırken; yazdıklarını yaşaması gerektiğini gösteriyor. O sadece dünyayı bir çocuğun açlığıyla görüyor; ön yargısız ve çırılçıplak... Bir sorumu yanıtlarken birden sözünü bir köpek kesiyor, denizin yüzeyinden uçar gibi akıp giden bir balık sürüsü, bulutların arasından lolipop şekerleri gibi sızan tuncular, morlar... Kara bir kedi geçiyor parkta otururken, hatta atıklarınca dönerken; “Beyaz donlu nereye gidiyorsun?” diye laf atmadan rahat etmiyor. Dedim ya bir çocuğun açlığı ve gözlem gücü var onda. Asla tükenmesin ne kalemi ne çocukluğu!

Parkta yaptığımız röportaja Bandırma tostı yemek için ara verdik. Öyküde bahsi şöyle geçiyor; “Bandırma tostı yiyebilmek. Şahane tost ekmeğinin içinde sucuğa kaynamış kaşarı, yumuşacık karnı, keskin kenarları ve bir yüzüne sürülüp tuzlanmış domates salçasıyla rüyalara giren tost.” Ama ne tosttu anneannemin oyun aralarında elime tutuşturduğu salçalı ekmeğin misali... Yürürken okuduğu ortaokulun önünden geçtik; “Bak.” dedi Nergis; “Bu okulun önüne kadar denizdi. Doldurmuşlar.” Dolduruyorlardı; anılarımızın üzerine asfalt döşüyorlardı. Geçsinler! “Ben baktığımda hâlâ çocukluğumdaki halini görüyorum.” diyen bir adamın yanında yürümek bile umut veriyor insana. Geçsinler! Gördüklerimiz düzenin yıktığı ya da diktiği yollar, binalar olmayacak asla! “Bandırma Ortaokulu, çocukları okumaya özendirmek istemişçesine deniz kenarına kurulu bir güzelliştir.” diye anlatıyor aynı öyküde okulunu. Baktım! Onun gördüğü gibi gördüm...

Yazma serüvenine gelince, Ferit Edgü ‘Olanak-sız’ öyküsünde sorar; “Öyleyse niçin yazıyorsun?” Ben de sordum! Kurtulmak için, anlatmak için, susmak için, kusmak için, mutlu günler için, bilinmek için, umutsuzluğu yenmek için, güçlüğü yenmek için? Cevabı her şeyi barındırıyordu; “Başka bir şey bilmediğim için...” Ben yazmanın mutsuz insan işi olduğuna inanırım ama o; “Mutsuz değil, huzursuzum.” diyor.

“Kendimi iyi hissetmenin değilse bile kötü hissetmemenin bir yolu olmalıydı, ölmedik ya?”

Mahir Ünsal Eriş,
Olduğu Kadar Güzeldik

Öyleyse Mahir Ünsal belki farkında bile olmadan huzursuzluğunu yenmek için mi yazıyor yoksa huzursuz olduğu için mi yazmak-tan başka yol bulamıyor?! Bir daha ki sefere bunu da sorayım...

“Otuz yaşında başladım yazmaya.” diyor ama ben inanmıyorum. Belki öykülerini adabıyla kâğıda geçirmeye otuzunda başlamıştır ancak kendi tabiriyle; **“Kâğıda geçirmek yazmak faaliyetinin son aşaması. Yazmak; yazmanın en küçük ayrıntısı, suyun üzerindeki kısmı, hâlbuki aşağılarda çok daha büyük bir şey var!”**

Böylece, kâğıtlara geçirdiği öyküleri iletişim yayınlarından basılıyor ve “annemle babam ‘aferin oğlum’ desinler diye” yazdığı Oluştu Kadar Güzeldik öykü kitabıyla Sait Faik Öykü Ödülü’nü alıyor... Eriş edebiyatımıza yeni bir soluk mudur bilemem ama o canım ağaçlardan kazandığımız sayfalar onun kelimeleri değişiyor diye içimin ferahladığı bir gerçek. Aslında Sait Faik’le anlatmalı; “Edebi eserler, insanı yeni ve mesut, başka iyi ve güzel bir dünyaya götürmeye yardım etmiyorsa neye yarar?” Hiçbir şeye yaramaz! Mahir Ünsal’sa kesinlikle buna yarıyor...

Bodrum’a yerleşiyor yakında ve Gümüşlük Akademi Vakfında dil ve etimoloji atölyeleri yapıyor. “Benim hayatta en mutlu olduğum yerlerden biri Gümüşlük Akademi, oranın yaşaması için ne gerekiyorsa yapmaya hazırım.” diyor ve anlata anlata bitiremiyor; “Latife Tekin bu ülkenin başına gelen en güzel şeylerden biri. Gümüşlük Akademi onun kurduğu bir hayal bahçesi; meşe ağaçlarıyla, havuzuyla, edebiyatıyla, müziğiyle, heykeliyle, gelip giden şahane insanlarıyla çok özel bir yer. Ben roman yazmak istiyorum,

ben heykel çalışıyorum, müzik yapıyorum diyen herkes için orda bir oda var.” Böylece ilk durağımızı da anlatmış oluyor sevgili Mahir Ünsal Eriş.

Sohbetimiz bitmeye yakın Kafka’yı soruyorum; “Kafka’yı ve Kafka’nın o etrafında yarattığı haleyı çok değerli buluyorum. Kafka kadar Sadık Hidayeti de değerli buluyorum ve Kafka hâlâ yazarlara değerler katmaya devam ediyor. Sadece erken okuyup Kafka’yı ziyan etmemeli.” diyor ve son olarak tek bir kitap okuma şansın olsa hangi kitabı okurdun diye soruyorum, önce hiçbirini diyor ama sonra; “Akla zarar güzel bir roman; Melih Cevdet Anday’ın Raziye’si.” diyor.

Uzattım, daha da uzatmalıyım elbet ama bazı şeyler de istiyorum ki bana kalsın. Tabii bitirmeden şunu da eklemeliyim; sohbetimizden sonra bacaklarım et kesiği oldu, ne yürüttü beni Mahir, nerelere götürdü; kasabanın bir ucundan bir ucuna, fenerinden parkına, bahçesinden çaycısına... Yalnız bacaklarım olsa iyi, ruhum da oldu. Aman ruhum idmanı asla bırakma, baktın molaya ihtiyaç var, en fazla git bir Bandırma tostı ye, o güzel bahçelerden birinde otur çay iç, bir sigara yak. Yanına da bir öykü kitabı al. Mesela “Bangır Bangır Ferdi Çalışıyor Evde” ne de olsa biz fazla değil; olduğu kadar güzeliz...

Öyleyiz...

yapışkan düşler

ALİ ERDOST

yıldızlar saçarak boşalıyor dinamo
kandan ve uzayın müziğinden kalkan kafalar
dönüp duran tedirgin yuvaları
nedense hep soğuk bir metali
daha da soğutacakmışçasına grilere boyuyor
ve bu griler kendini yeşilmişçesine havalı zannediyor
insanlar gri ise robotlar kahverengi
ya da sarı
yahut, tüm bu sesler korkunç bir boşlukta giderek
ve gid-001
ve giderek büyüyor

kaçakçılar sınırdan keçileri...
elbet alır diye birileri mi yankılanıyor
konuşurken aralarında bir sigara
kendi kendini ateşliyor
kör topal alıcı derken
ben konuşmadığım için
susmuş bulunuyorumlardan
çok kollu mekanik bir karı
oyarken kendiyse nasıl oluyorsa
bir çocuk daha yapış yapış
apış arasından düşüyor

ilk soluklarında patlayan bu çocuklar
neredeyse gülümseyen hologramik
bir tanrı sureti gibi gökyüzünü aydınlatıyor
ve biri cızırtılar arasından
ve cız-001
cızır-01
c-001
czzııı-0100
01-rtılar arasından
frekansı değiştiriyor

bir süpernova kalıntısıyım ben gibilerinden
metal parçalarla süslenmiş
kulaklardan müzikler
müzikler
ve yine müzikler...

çoklarca ışık yılları
peynire düşmüş ötelere hep kızıl
burada günler gri ve yeşile kandırılmış ise
ben bir süpernova kalıntısıysam

kimi öldürmem gerekiyorsa
öldü-001
001-r
bu veya başka bir gece
gece
geE
ge-000000
çöpler sokacağım burun deliklerime

sonrası ise
sonradır-000
0000
000

bir dalga boyu daha kısaldı düşler
ve neredeyse bitik olan bazı şeyler
bana unuttuğum adımla sesleniyor

gidecek yerin yoksa her yere gidebilirsin
ama fazla uzaklaşamazsın gibilerinden
bir bakışı yutkunamam

ne-0000000000001000
za-00000000

0000000
00000

001-aman ölmem gerekiyorsa o zaman öldüreceğim
ve abuk ritimler ne zaman çiçek açarsa

çiçek açar-000
00000001-açarsa

orada hali hazırda
so-001

01-luk

bozuk bir cisim gibi dikilece-0000
000000

000000000000
00000000

001001-iğimcıcıjjjzzz

unuttuğumuz hangi geceler
doğururdu yapışkan düşleri

ben sendim
sen sen

OĞUZ GÜNER

Nietzsche'nin Torino'da bir arabacının atını dövmesi üzerine, arabacıyı engelleyerek ata sarılıp ağlamasından iki yıl önce bir bebek dünyaya gelir. Aralarında korelasyon olmayan bu iki olaya değinmek tesadüfi değildir. Nietzsche modernitenin karşısında "tükeniş çığırkanlığı" yapmıştır, Marcel Duchamp ise bu çığırkanlığı sanatına, hatta yaşamına taşımıştır. Foucault'un dediği: "Neden her kişi kendi hayatını bir sanat yapıtına dönüştürmesin? Neden şu ev yahut lamba bir sanat yapıtı olsun da benim hayatım olmasın?" sözünün vücut bulmuş halidir Duchamp.

Duchamp'ın moderniteye karşı aldığı duruşu, neredeyse tüm eserlerinde görülmektedir. Hepimizin daha ilkokulda yaptığı, ünlü kişiliklerin resimlerine kaş, bıyık gibi unsurlar eklememizin fikir babasıdır belki de Duchamp. 1919 yılında Leonardo Da Vinci'nin Mona Lisa'sını alır Salvador Dali bıyığı ve çene sakalı ekler, müzede sergiler. Modern sanata karşı tavrını hakaret ile ortaya koyar. Modern olanla alay ile veya anlamını yıkma metotlarıyla mücadele eder. Duchamp'ın Mona Lisa'ya sakal-bıyık eklemesinden iki yıl evvel New York'taki bir galeriye yolladığı 'Çeşme' adlı eseri anlama karşı açtığı savaşın göstergesidir; çünkü çeşme diye adlandırılan nesne, bildiğimiz pisuvarın cismâni hâlidir. Duchamp'ın kurgulamak istediği düşünce, neden 'pis' işlerimizi giderdiğimiz nesne, yaşamsal faaliyetleri gidermek için ihtiyaç duyduğumuz *suyun* içildiği bir şey olmasıdır. Pisuvarı pisuvar yapan nedir, içinden geçip gidenler mi; yoksa bizlerin ona yüklediği anlam mı? Kuşkusuz Duchamp'ın cevabı burada yüklenen anlama yöneliktir. Bu anlama karşı savaşın diğer örneğini; müze görevlilerinin Duchamp'ın "Büyük Cam" adlı eserini taşırken kırmaları üzerine "işte şimdi sanat oldu" demesinde gö-

rülmektedir. Anlam bahsinde René Magritte'in "Bu Bir Pipo" değildir resmi de benzer nüanslar taşımaktadır. Magritte, resminde pipo figürünü işler, resim bittiğinde ise altına Fransızca bu bir pipo değildir yazısını işler. Çizdiği şey, piponun imgesine tekabül etmektedir, ortaya çıkan bu bir pipo değildir yazısı ile piponun buradalığına gönderme yapar. Yani, Duchamp'ın anlam bağlantısında bu bir pisuar değildir, çeşmedirin radikal bir önermesi şeklinde eser haline sokar Magritte. Bu bir pipo figürüdür, pipo değildir. Doğrudan Duchamp'ın çeşme eseriyle bağlantısı yok elbette bu eserin; ama anlama karşı oluşu algılamak için önemli bir konumda bulunmaktadır.

Marcel Duchamp, 1920'li yılların başında satranca merak salar ve artık ölünceye değin hayatının bir parçası olacaktır satrancın. 1963 yılında Eve Babitz ile oynadığı satranç maçının fotoğrafını çektirir. Fotoğraf oldukça ilgi çekicidir. Kadın çıplak bir şekilde Duchamp'ın karşısında iken Duchamp takım elbiseli bir vaziyette oyununa odaklanır. Burada yapılan ima, modern algının kadının meta halinde okumasına karşıdır. Yani, çıplak bir kadın karşısında otururken, modern anlamda ben onun cinselliği elde etmek istemeyebilirim; sadece bir kadın ise benim için daha önemli olanları neden engellesin, mesela satrancı mı?

Karşımda çıplak bir kadın değil de bir robot otursa nasıl beni oyunumdan alıkoyamıyorsa, aynı motto neden karşımdaki çıplak kadın için geçerli değildir. Kaldı ki, çıplaklığın erotik olmasının "nedenini" düşünmek aptallık mıdır, fetişleştirilen bir cins, sürekli büyüyen bir mekanizmaya meta olan bir cinsi önümdeki satranca odaklanarak özgür bırakamaz mıyım? Üzerinde giydiği kıyafet mi önemlidir; yoksa yapacağı ya da yapmayacağı hamleler mi?

Sonuç olarak, Duchamp gerek ürettiği eserlerle, gerekse bizatihi yaşamının kendisiyle, özellikle satranç oynarken çektiği fotoğrafta açıkça görüldüğü üzere bir modern karşıtıdır. Her ne kadar kavramsal sanat, pop-art gibi sanatlara öncü dahi olsa bu durum böyle cereyan etmiştir. Mona Lisa'ya çizdiği sakal-bıyığın bilinçsizce yapılmış bir hamle olduğunu kim iddia edebilir? Başta da belirtilen Foucault'un sözüne nazire gibi bir kişiliktir Duchamp. Hem ürettikleriyle, hem yaşamıyla o bir sanat eseridir.

Not: Duchamp'ın ağzındanmış gibi olan konuşmalar tarafıma aittir.

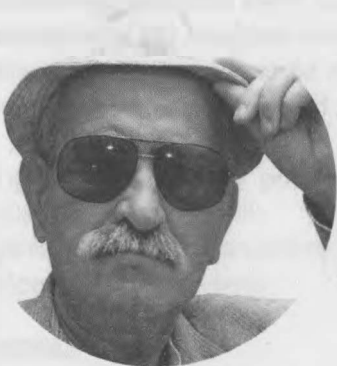
Hiçbirinizle döğüşemem
Siz ne derseniz deyiniz
Benim gizli bir bildiğim var
Sizin alınız al inandım
Morunuz mor inandım

Ne seviyoruz ne de sevmiyoruz birbirimizi
Ne varız ne de yoğuz gerçekte
İki lamba gibiyiz iki ayrı yerinden
Aydınlatan odayı

Ben nerde bir çift göz gördümse
Tuttum onu güzelce sana tamamladım
Sen binlerce yaşayasın diye yaptım bunu

O sahibinin sesi gramofonlarda çalınan şey
İncecik melankolisiymiş yalnızlığının
İntihar karası bir faytona binmiş geçerken ablam
Caddelerinden ölümler aşkı pera'nın

UYAR

CANSEVER

SÜREYA

AYHAN

YASEMİN ÖZDEMİR

Ülkemizde Lehçe deyince kaç kişinin aklına Polonya geliyor?

Neredeyse hiç kimsenin.

Kelime anlamı olarak yaptığı tek çağrışım şive farklılığı anlamında olan 'Lehçe' sanırım. Oysaki bir Doğu Avrupa ülkesi olan Polonya'nın ana dili ve dünyada yaklaşık elli milyon insan bu dili konuşuyor. Son birkaç yıldır yapılan anketlerde ve araştırmalarda ise dünyada öğrenmesi en zor ilk üç dil arasında yer alıyor.

Ama benim sizlere asıl anlatmak istediğim bu ülkenin, karanlık perdelerin ardında kalmış muhteşem edebiyatı.

Yüzlerce yıllık bir geçmişe sahip, Orta Çağ'dan günümüze uzanan bir yolculuk ve bu yolculuğa dün ya çapında pek çok ödül siğ- dirmiş yazarlarla donanmış o mağrur edebiyat...

Eserlerin genel havasında her zaman özgürlük arayışı göze çarpıyor. Yıllarca süren Rusya, Prusya ve Avusturya tarafından işgal edilmiş, yüz yirmi üç yıl boyunca haritadan silinmiş, nüfusunun çoğunu savaşlarda kaybetmiş ve Nazi kamplarında kaybolmuş hayatları barındıran bir coğrafyanın edebiyatı elbette ki bizlere acıyı, kaçı, göz yaşını, kayıpları anlatıyor.

Polonya tarihine göz gezdirdiğiniz zaman çekilen acıları derinlerde yaşamışçasına hissetmemeniz mümkün değil. Hatta ülkede bulunma fırsatınız olursa yaşanan acıların sanatı etkilediği gibi insanların karakteristik özelliğini de çok net bir şekilde etkilediğini gözlemleyebilirsiniz. İçeride dönük, güven kelimesinin anlamını kendilerine göre baştan yaratan, özgürce gülmek için iki kere düşünen, mutlulukları geçici bir duyguymuş gibi davranan bir millet...

Zaten ülkede bulunduğunuzda çok farklı bir havası olduğunu alıyorsunuz. Ayrılmak zor gelmiyor belki ama Polonya'yı özlemek dayanılmaz bir duygu,sürekli kendini hatırlatıyor!

Yaşanan bunca olumsuzluğa karşı sanat adına çok önemli isimler yetiştirmiş. Sadece edebiyat alanında değil, tiyatro ve sinemada da oldukça başarılı bir ülke. Eserlerin çoğu filmlere ve tiyatro oyunlarına uyarlanmış ve yapıt niteliğinde örnekler vermiş.

Bir ülkenin edebiyatını anlamak için elbette bir e ser ve bir yazar yeterli olmaz. Özellikle de Polonya edebiyatını özümsemek için önce tarihini kulağınızı acıtan bir küpe,yüreğinizde atıp duran vicdan azabı ya da ayağınızı sıkıyan bir ayakkabı gibi taşımanız gerekir. Yani size kendisini unutmanıza fırsat vermemeli!

Ben size günümüzde de tanınan, çağdaş yazarların en önemlilerinden olan Janusz Glowacki'den söz edeceğim.

Glowacki 1938 Poznan doğumlu. Varşova Üniversitesinde Leh edebiyatı öğrenimi gördü. Pek çok önemli dergide yazarlık ve

yöneticilik yaptı. Andrzej Wajda gibi önemli yönetmenlerin filmleri için de senaryolar yazdı.

Yazarın ülkemizde Neşe Taluy Yüce tarafından Lehçe aslından çevrilen Good Night Jerzi adlı eseri yayınlandı.

Glowacki bu romanında Boyalı Kuş, Orada Olmak, Şeytan Ağacı, İhtiras Oyunu ve Çelik Bilye gibi romanları kaleme alan, skandalların başrolü Jerzy Kosinski'nin Polonya'dan ABD'ye uzanan hayat hikâyesini anlatıyor. Bir kaçış öyküsü, vatanına sırt çevirmek zorunda bırakılan farklı bir kimlikle hiç bilmediği bir hayata tutunma çabası.

Eserde post modernizm havası oldukça yoğun hissediliyor. Kurgudan uzak ve bir neden sonuca bağlı değil. Alışlagelmiş biyografik romanlardan çok farklı,oldukça derin ve okurken insanı bir o yana bir bu yana savurabiliyor. Kosinski'nin başını döndüren derin duygular okuyucuyu da kitabın içine girdap misali çekip akılcı tutumdan uzaklaştırıyor.

Yazar eseri için yazınsal-patchwork terimini kullanıyor. Farklı konuların geçmiş ve şimdiki zamanın üç koldan ve farklı şahıslar tarafından anlatılması gerçekten de bir kırkayamayı andırıyor. En çok da bu özelliği modernizme kafa tutan bir tavrı.

Kitabın ana kahramanı Jerzy Kosinski diye düşünebilirsiniz. Ama okurken içinizden bir ses asıl kahramanın New York ve Maşa olduğunu fısıldayabilir. Sakın bir şehirden kahraman olur mu demeyin! Glowacki sınırları zorlayarak postmodernizmin sistemden bağımsız, anarşik, farklı formlarda boy gösterebilen bir nevi 'imkansız mümkünlüğü' nü gayet kolay kabul ettiriyor.

" O asla ama asla Boyalı Kuş'taki küçük çocuk olmadığına dair büyük bir yalan atmıştı. Bir tür savunma içgüdüsünün onu,vatani Polonya'dan hep uzak tutması gerekirdi."

İniş çıkışlar, hızla tükenen aşklar,uyuşturucu, alkol onun hayatında bir maskeydi belki de. Buna da değiniyor Glowacki, hatta en çok bu yitip gitmiş hallerine dem vuruyor. Irkçılığın vahşetini çok küçük yaşta çıplak gözle gören Kosinski yıllar sonra bile üzerinden bu acının ağırlığını atamıyor. Bazen yalanlarla, bazen herkesin yalan sandığı düpedüz gerçeklerle dolu hayatı hâlâ herkes için bir soru işareti.

Polonya edebiyatının en güzel örneklerinden biri olan Good Night Jerzi, Janusz Glowacki için bir ustalık eseri ve muhakkak kitaplığınızda yer ayırmanız gereken bir roman. Keyifli okumalar!

**“Bence istediğın zaman yalnız
kalabilmek mutluluğın en önemli
nedenlerinden biridir.”**

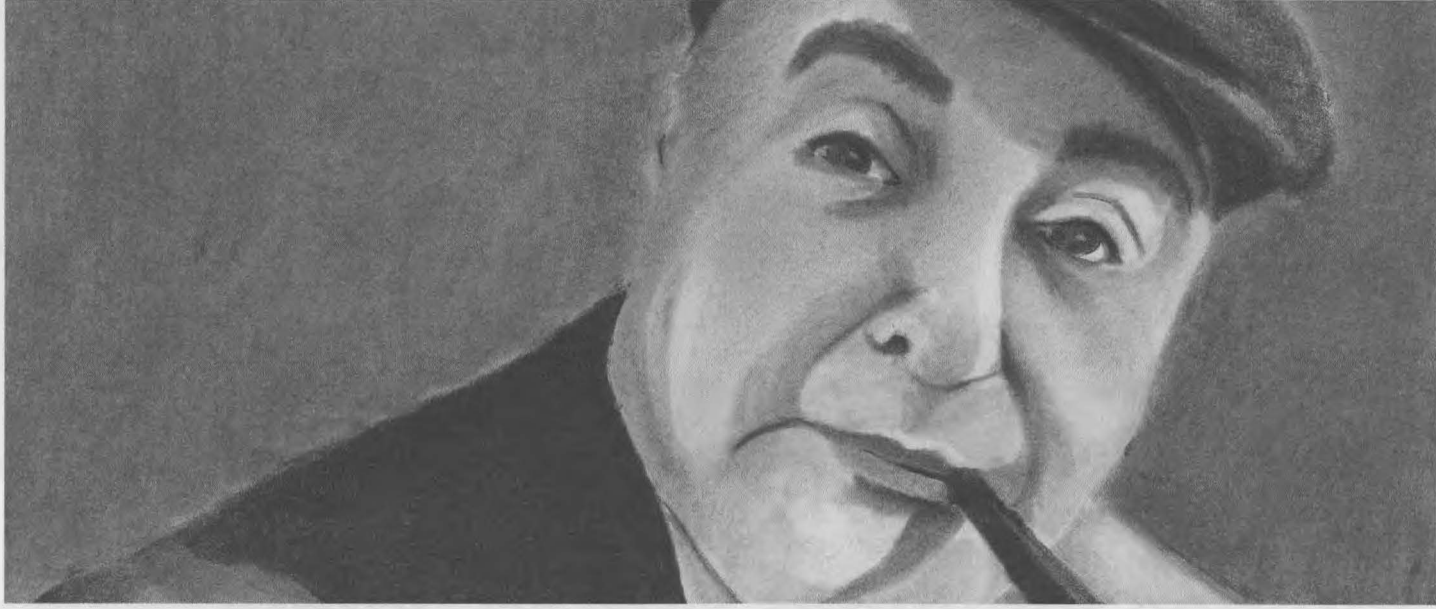
Franz Kafka, Milena'ya Mektuplar

İffetsiz Bir Şiir Üzerine

Sayı 3 | Çeviri

Pablo Neruda - Çeviri: OZAN AKGÜL

Günün veya gecenin malum vakitlerinde, huzurlu nesneleri derinlemesine gözlemek çok elverişlidir: büyük bitkiler veya kömürler, çuvalar, fıçılar, sepetler, kabzalar ve saplardan oluşan marangoz malzemelerine tahammül ederek, uzun ve tozlu mesafeler kateden tekerlekler...

Bunlardan dolayı insanın ve yeryüzünün ilişkisi, işkence görmüş lirik şair için bir ibret gibi görünür. Kullanılmış yüzeyler, ellerin ürettiği eşyaların tüketimi, trajik ortamın ve nesnelerin her zamanki duygusallığı, dünyanın hakikatine doğru küçümsenemez bir tür cazibe uyandırır.

Bu söylenenlerde; insanoğlunun ahlâksızlığı, gruplaşması, kullanılan ve kullanılmayan malzemeler, ayak ve parmak izleri, içerdendir ve dışardan, eşyaların akınına uğramış bir atmosferin sürekliliği hissedilir.

Asitten ve mecburiyetten tükenen el gibi, terin ve dumanın içine nüfuz ettiği, sidik ve zambak kokan, yasanın içinde ve ötesinde işleyen çeşitli uğraşların etkilediği bir şiir olsun aradığımız. Yemek lekeleri ve utanç verici tutumlar, kırıksıklıklar, gözlemler, hayaller, gece nöbetleri, kehanetler, aşkın ve nefretin beyanları, canavarlar, sarsılmalar, pastoral şiirler, politik inançlar, inkârlar, şüpheler, onaylamalar ve yükümlülüklerle bir elbise, bir gövde gibi, iffetsiz bir şiir...

Dokunuşun, koku almanın, zevkin, görmenin ve işitmenin kararları; adalet isteği, cinsel arzu, okyanus sesi, hiçbir şeyi kasten dışlamaksızın ve kabul etmeksizin kendinden geçmiş aşkın eyleminin derinliğine giriş...

Ve güvercinin pençeleriyle, dişleriyle ve buzun iziyle lekelenmiş belki de terden ve alışkanlıktan hafifçe aşınmış bir aşk şiirinin kutsal yasası...

Dinlenmeksizin, çürümeye yüz tutmuş malzemenin o tatlı yüzeyine erişene dek kullanılmış tahtanın ve gururlu demirin o katı yumuşaklığı...

Ve çiçek, buğday ve hatta su da, o hususi tutarlılığa, bir ihtişamlı dokunuşun hatırasına sahiptir.

Ve asla melankoliyi, tüketilmiş duyguyu, unutulmuş harikulade nitelikte bozulmuş müthiş meyveleri, kitapseverin hezeyanından dolayı geride bırakılmışları, unutmayalım. Zira, şiirsel bir temel ve vazgeçilmez olandır şüphesiz; ay ışığı, kuğu takımyıldızı ve "yüreğim".

Kötü bir zevke sürüklenen, buzun üstünde tepetaklak olsun!

Mandalina Kabuğunu Sevme Sanatı

ZEYNEP SUEDE ÇELİK

Fındıkzade - Çapa durağı arasında kağıt kesiginden daha acılı günlerimi adımlarken sayısız kez önünden geçip gittim. Bir tek iğde kokunu hatırlıyorum, burnuma dolandır da günlerce peşimi bırakmazdı. Seni ilk kez caddenin maaşsız memuru çöpçü Hakkı - el emeği 34 DUR 2170 plakası ilikli çöp arabasına attığı muhabbet umuduyla beraber - yanına park ederken gördüm.

Yelkovanla akrebin aceleciliğinden nasibini alan insanlara inat zamanını salyangoz kabuğu içine hapsetmişti. Ambulans sesleri arasında salyangozun ardında bıraktığı geçmiş zaman artıklarını yaşatmaya dalmış olacaksın ki beni fark etmedin. Neyse dedim, rahatsız etmeyeyim başka zaman gelirim.

İki gün sonra akşam ezanıyla geldim yanına. Ezan sesi tramvayın geçmesini beklemeden sokaktaki dalgın insanların ve araba sileceklerinin arasından, köşe başındaki Suriyeli çocuğun umutlarının ortasından ilerleyip etrafa saçılmış mandalina kokularını ardına katarak son hızda yanı başımıza geldi. Yüzlerce kitap okudum, sana söyleyecek tek bir sözcük aradım o an ama bulamadım. Anladın. "Az bekle küçük hanım," dedin başını usulca yukarı kaldırarak "büyükler konuşurken bütün mahlûkatlar susar." Sustum ben de, şu evim dediğin merdiven basamağında altı parmak mesafene yerleşip dinlemeye başladım seninle.

Cami çaprazımızda. Müezzinin sesi doldurmuş kubbelerini. Bir yanında banka, öbür yanında tekel bayii. "Halk aşksızsa sokaklar banka dükkânlarıyla doludur." demiş bir zarif şair. Rahmeti bol olsun, dilimin ucuna kadar geldi yürek kırınlığı. Dilimde tutamadım, dışarıya da bırakmadım. Derken benim yüreğim de kırıldı. Dayanamadım kalktım. Müezzin "Lâ ilâhe..." diye başlarken ayırdım yanından. Kalbime çok kızdım sonradan.

Yanına daha sık gelir olmam uzun sürmedi tabii. Seninle sohbet hep güzeldi. Son günlerde yemeğini ve derdini paylaştığın ve kendini senin koruyucun ilan eden kangalın, bana her gün tramvay durağına kadar eşlik etmesi ve yanımdan geçen her erkeğe hırlaması seni ne çok güldürdü. Güzel gülerdin. Güzel severdin. Barış Manço güzel sevmeyene adam demez ya hani, elindeki yarısı soyulmuş mandalinayı öylesine güzel seviyordun ki "Bana balık verme, balık tutmak da Galata köprüsü müdavimi amcalara kalsın boşver. Bana mandalina kabuğunu sevmeyi öğret." deyiverdim birgün. İhlamur koktu.

"Mandalina kabuğunu sevmek sarılmak gibidir. Birbirlerine sarılmalanyla ikinci bir kalp belirir insanlarda. Tam sağ taraflarında." dedin.

İçim burkuldu. Sol tarafımdan gelen paslı bir güm güm sesi sağ tarafımda yankılandı. Duydun sen de, biliyorum. Duymasaydın anılarının hayaletleri ziyarete gelmezdi ve benim hayaletlerime seve seve kapını açardın, bunu da biliyorum.

"Birisine anlatmak da ucuzlatıyor ya işi, ne bekliyorsun karşındakinden, o acıyı gidermesini mi?" diye fısıldadın. Hem kendini ikna etmeye çalıştın hem de beni, öyle değil mi? Yahut sadece Leyla Erbil'i yâd etmek istedin. Hangisi olursa olsun "O acıyı gidermesini beklemiyorum elbette. Dinlesin yeter. Zihinde ağırlık yapıp gözde yaşaranlar, boğazda düğümlenip yürekte tortulaşanlar dile gelip de kelime denen kalba sığmaya çalışınca bir de bakmışsın ufaldıkça ufalmışlardır ya, işte o vakit tüm o acılar kuşa dönüşüyor. Ben kuşa dönüşüyorum." demek istedim. Demedim. İçimden gelmedi. Kendimi yeterince kandırıyorum zaten.

Sen de sustun. İnsan seslerinden ve araba kornalarından yalıtılmış sohbetimiz bir süre yerini sessizliğe bıraktıncaya tüm o sesler gürültü halinde yeniden doğdular. Arkamızdaki ıhlamur ağacı, kokusunu rüzgâra yüklerken kokusunun birazını da bize ikram etmekten kaçınmadı.

Bir müddet sonra, söylemen kaçınılmazmışçasına "Omuzlarında vicdanın ağırlığını taşıyan yürek gevezeleşir küçük hanım." dedin. "İnsan seni seviyorum diyemez de alır tüm geçmişini bir başkasının avuçları arasına bırakır. O avucu iyi seç."

O gün, zamansız bir bahar günü, o sözün ardından rüzgâra teslim olan minimini yeşil mevcudiyetlerin hatrına hayatı olduğu gibi kabul ediyorum ben edâsiyla yanımdan usulca ayrıldın. Ama ben kabullenemedim işte, bunun seni son görüşüm olduğunu kabul etmek çok zor oldu.

Sonraki gün buldum uçmasın diye üstüne mandalina koyduğun kâğıdı. Bir dolu hatıranın yanı sıra tek bir satır bırakmışsın kendinden geriye:

Kâlb insanlardan sürgün, bir bohçanın içinde atıyor artık küçük hanım. En iyisi susmak.

Senden sonra uzun bir süre Eternal Sunshine of the Spotless Mind senaryosunda yaşamayı düşledim. Daha az aklıma gelir olmaya başladın.

Acı dediğin şey hatıradan başka ne ki, değil mi? Sildir gitsin.

İşime Gelmeyen Kader

DİLAN BOZYEL

Yan odadan gelen sesleri dinliyorum.
Büyük Londra Otel'i'nin 101 numaralı odasındayım,
Saat sabah yedi civarı.
Hatta yediyi onyediyi geçiyor ama, şarkıdaki gibi;
Kafiye olsun diye değil.

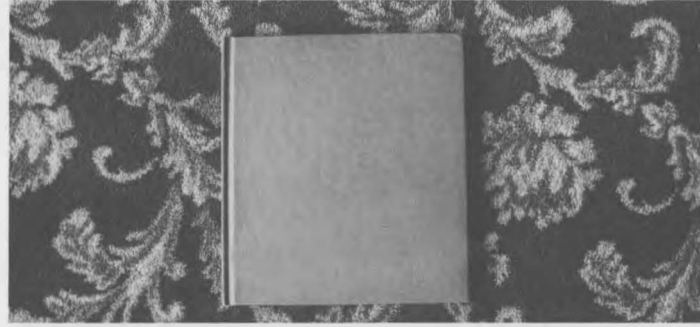
Yan odadan gelen sesler karışık,
Duş alan bir adam var anladığım kadarıyla.
Yatakta uzanmış televizyon izleyen bir kadın.
Kadın sürekli konuşuyor, haberler var televizyonda.
Adam kadını suyla aldatıyor, çok belli.
Kadın, adama sorular soruyor.
Aldığı en uzun cevap 'bakarız' oluyor.
Sonra kadının mırıltılarını duyuyorum,
Belli ki gizli tehditler dolu.
Tanrım, kadınları sence de çok tehlikeli yaratmadın mı?

101 numaralı odamın eski ve tozlu halısının üstünde
yalın ayak sessizce dans etmek için dikkatimi toplamaya
çalışıyorum.

Otel odaları için herkes bir şeyler söylemiştir de acaba
çok 'susuz' olduklarını düşünen olmuş mudur?
Otel odalarında hep bir kuruluk vardır, susuz kalmış
gibidir. 101 numaralı odada böyle, çok susuz.
Çok susuz ve çok tozlu bu otel odaları.
En çok yıldızlı olanı bile.
Bir de koca pencere olanlar var ya hani, neredeyse
panoramik deniz manzarası olanlar; korkunçtur, deniz
beş megapiksel bir fotoğraf gibi ucuz ve tatsız görünür.

hâlâ dans etmeye başlayamadım,
Yan odanın gürültüsü kulaklarımdan beynime dolmuş
durumda.
Eski bir silah olsa bir çekmecedeyim,
Yan odanın kapısını bi'iki kere tıklasam nazikçe.
Kapıyı açan kadına doğrultsam silahı
(kadının ucuz boyalı sarı saçı, siyah kısa bir geceliği
ve belki üstünde bayat leopar desenli bir geceliği olmalı),
sonra en yumuşak ses tonumla
-biraz sessiz olur musunuz,
Yan odada dans etmeye çalışıyorum da.
diyebilsem,
gözlerimin içi güven ve sevgiyle parlarsa bu esnada.

Kadının fal taşı gibi açılan gözlerine karşılık,
Duştan çıkan geniş omuzlu, havluyu beline sarmış adam;
hiç korkmadan bana sakince baksın.
Birbirimize gülümsesek, kadın kıskançlıktan çatlasa.
Ama biz adamlarla en fazla okey takım arkadaşı olabileceğimizi
bilsek ve ötesi olmasa bu hikâyenin.

Halının üstünde dönerken sağ ayağımın bileği burkulsun,
Yere düşer gibi olsam ama sırf düşme eylemini
gerçekleştirmek için atsam bedenimi halının üstüne.
Bir süre ölmüş gibi kalsam. Ya da sadece bayılmış gibi.
Şimdi ölmek istemem, şarkıdaki gibi.
Sonra sigaraya uzansam, kristal viski kadehine benzeyen
kültablasını sehpanın üzerinden çekip alırsam.
Yerde sırtüstü uzanmış sigaramın dumanını tavana doğru
yollayabilsem.
Arada sigaranın ağızma bıraktığı berbat tadının etkisiyle
ağızımdaki tükürüğü dilimin altında biriktirip kültablasının sağ
köşesine bıraksam,
yani yavaş ve nazikçe tükürsem.

Sonra 101 numaralı odanın banyosunun kapısı açılsa;
Elinde bir adet sol kanat gazetesi, iki adet sağ kanat
gazeteden çıkarılmış
borsa sayfası ve bir adet anlamsız bir futbol gazetesi olan bir
adam çıksa.
-Halının pek temiz olduğunu sanmıyorum
Dilan, yatağa neden uzanmıyorsun?
Dese bana.

Gülümseyip, Fransızca birkaç cümle uydursam.
Sonra söz dinleyen bir kedi yavrusu gibi yatağa geçip,
Az önceki yalnızlığımdaya olup biten
tüm güzel hikâyeleri duvardaki kasaya saklayıp,
Birazdan benimle sevişmek isteyecek adama yatakta yer
açsam
.. Adam yatağa gelse,
Gazeteleri halının üstüne atıverse.
Yüzümü adamın göğsüne yaklaştırmak
sırtım ve yastık arasına sıkışmış
'Yalnızlığımın Hayal gücü ve Yan Odası'
isimli kitabı farketse adam,
ve arka kapağına bakıp, okusa;

"Olabilirdiğince yalnız kalmalıyım. Başardığım ne varsa ancak
yalnızlığımın karşılığıdır." Franz Kafka

Hasan Ali Toptaş

SERDAL KESKİN

“... zaten dünya büyük bir şey değildir Hasanım Ali, kimi zaman sevdiğimiz insanın yüzü, kimi zaman hayal edilen bir dokunuşun büyü, kimi zaman da kapıldığımız bir hevesin genişliği kadardır.” Uykuların Doğusu, Hasan Ali Toptaş

Hasan Ali Toptaş, 1958 yılı Denizli doğumlu öykü ve roman yazarıdır. Son yıllarda edebiyatımızda kendine özgü anlatım ve kurgu tekniğiyle adını duyurmuş, edebiyatımızı etkilemiş önemli bir isimdir. Düşle gerçeklik arasındaki anlatıları, kelimelerindeki işçiliği, seçiciliği, Türkçeyi oynarcasına kullanması ve kurduğu dilin büyüyle okuyucuyu etki altına alması en önemli özelliklerindendir. O, her okuyucunun bir edebi kalba sokmak istediği, edebiyatımızda etkisini sürdürecektir bir “roman sanatçısı”dır.

Annesinin anlattığı hikâyelerle büyüyen ve annesini yıllar sonra Şehrazat diye niteleyen Hasan Ali Toptaş, bir Ege kasabasındaki Şehrazat’ın oğludur. Küçük yaşlarda okuyup yazmaya başlayan Toptaş’ın eserleri çocukluğundan izler taşır. Çocukluğundaki mekân ve kişileri romanlarında ağırlar. Onun romanlarındaki en büyük malzemesi çocukluğudur. Hasan Ali Toptaş da ‘Çocukluğunun elinden tutmayan kişi hiçbir yere gidemez.’ diyerek bu özelliğini vurgular. Birebir aynı olmasa da roman kahramanlarını çocukluğundaki kişilerden yola çıkarak oluşturmuştur. Bir söyleşisinde Kayıp Hayaller Kitabı’ndaki Deli Kevser’in, çocukken yaşadığı köydeki Selver olduğunu anlatır. Deli Kevser’de olduğu gibi çocukluğundan yola çıkarak oluşturduğu karakterler, gerçekteki gibi değil de romanın istediği gibi bir karakter olmuştur.

Hasan Ali Toptaş romanları kurgu ve biçim yönünden postmodern izler taşır. Geleneksel romandaki zaman ve mekân kavramlarını sarsar. Onun zamanı parçalara bölünmüş ve karışıktır. Düş ve gerçeğin iç içe olduğu, birbirine karıştığı bir dünya kurmuştur romanlarında. Kahramanları düş ve gerçek arasında gelip gider, atlamalar yapar ve gerçeklik iddiasında bulunmaz. Bu postmodern bir kurgu tekniğidir. Masalsı öğeleri, düşleri ve gerçeği kendine has üslupla birleştiren Hasan Ali Toptaş, edebiyatımızda bu yönüyle önemli bir yer edinmiş usta bir romancıdır. O, ne yazdığıyla değil nasıl yazdığıyla ilgilendir. Romanlarında olayı arka planda, kurgu tekniğini ve dilini ön planda tutar. Bir nevi yarattığı kurgu tekniği hayatın ve anlatının önüne geçer. Kahramanı Alaaddin üzerinden arayışı, anlamsızlığı anlattığı romanı Bin Hüzünlü Haz buna örnektir. Gölgesizler, Kayıp Hayaller Kitabı gibi diğer romanları da kurgunun öne çıktığı romanlardır. Yani Toptaş dilin ve kurgunun yazandır.

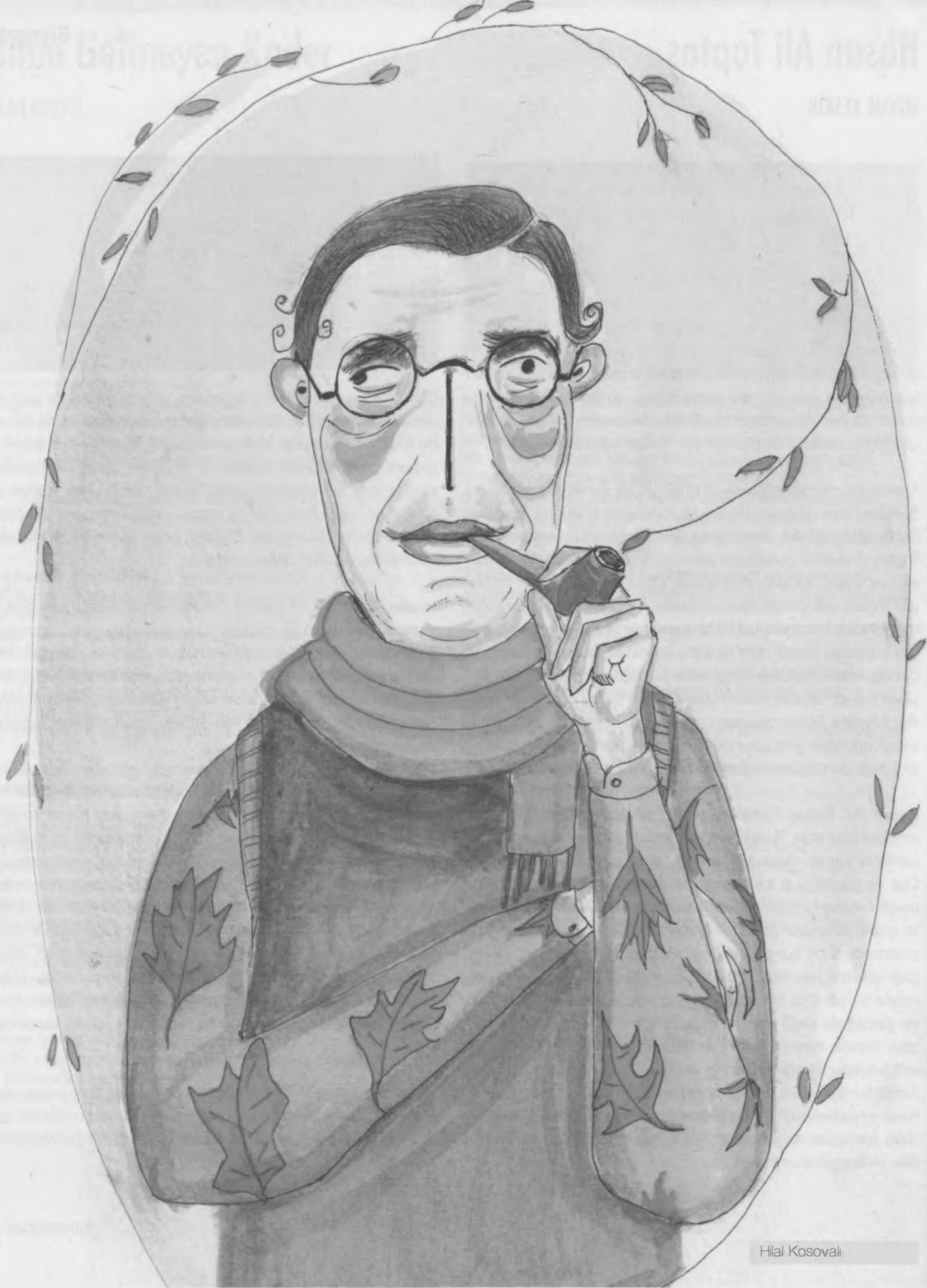

Günümüz insanının kimlik sorununu, yalnızlığını, kendi içine kapanıklığını ve hayatını köye, taşraya taşıyan Hasan Ali Toptaş, dili de kendine has kurar. Kelimelerle müzik oluşturmaya çalışır ve romanı bu kelimelerin büyüleyici müziğiyle sarar. Dili kusursuz oluşturmaya, kelimelerdeki işçiliği Toptaş’ı özgün kılar. Kelime seçimindeki hassasiyeti, dikkati romanlarında belirgindir. Bu özelliğinden dolayı şair Haydar Ergülen, onun eserlerini “roman kılığındaki toplu şiirler” diye tanımlar.

Hasan Ali Toptaş, bir yazma tutkunu ve yazdıkça mutlu olan bir yazardır. Yazmayı “Bir yalnızlıktan bir yalnızlığa yolculuktur, belki de kalabalık bir tenhalık hali” diye anlatır. O, hem yazdığıyla hem de yazma şekliyle tarzını oluşturmuştur. Eserlerinde Kafka, Borges, Proust gibi yazarlara ve başka romanlara kendi deyişiyle “selamlamalar” yapar. Roman kahramanları metinler arasında dolaşır, içlerine girer çıkar.

Yazmakla hayat bulan, mutlu olan, kendi olan Kafka gibidir Hasan Ali Toptaş. Kafka gibi mutsuz bir memuriyet hayatı vardır ve bu hayattan yazarak kurtulurlar. Tabiki romanlarında da Kafkaesk etkiler bulmak mümkündür. Örneğin; Gölgesizler romanında arka planda tutulan otorite-birey ilişkisi ve otorite altında bireyin ezilmesi Kafka’ya ait izlerdir. Var oluş-yok oluş romanı olan Gölgesizler’de köyün muhtarı sanki Şato’daki K. gibidir. İkisi de devletin temsilcileridir ve varlıklarının tanınması için uğraşırlar. Başka bir örnek verecek olursak, Bin Hüzünlü Haz romanındaki Alaaddin, Kafka’nın roman kahramanlarını hatırlatıyor gibidir. Onlar ‘Çağın hengamesinde kaybolmuş, tuhaf ve uzak bir kahraman’ dır.

Hasan Ali Toptaş dedikleri gibi “Doğu’nun ve Türk edebiyatının Kafkası” mıdır bilmiyorum ama edebiyatımızda etkisini sürdürecektir ve edebiyatımıza yol olacak büyük bir yazar olduğu kesin.

“İnan bana, her şeye kendini kandırmaya çalışmadan bakmak en iyisidir.” Duvar

“Bana ait sözcükler olsun isterdim. Ama kullandığım bu sözcükler, bilmiyorum kaç bilinçte sürüklendi.” Duvar

“Sen benim derimin altındasın.” Duvar

“Biz gümbürtüye gitmiş insanlarız. Biz hayatı ıskalayanlarız. Hiçbir işe yaramayacağız. Hiçbir işe...” Duvar

“Kükürt, odun yığını, ızgara... Ah, ne gülünç! Izgaraya gerek yok ki: cehennem başkalarıdır.” Toplu Oyunlar

“Kötülük öyle bir şey ki, ona sonradan inanılır.” Toplu Oyunlar

“Tanrı uzaktan gösterilebilir mi? Varlık, var olmayı tasarlayıp üretebilir mi? Mutlak, göreceliğe yol açar mı? Gölgeyi tasavvur edebilir mi ışık? Gerçeklik görüntü ile yer değiştirebilir mi?” Baudelaire

“Evrene kitaplarda rastladım ben; özümlemiş, sınıflandırılmış, etiketlenmiş ve düşünülmüş bir evrendi bu, ama yine de korkunçtu ve ben, kitabi deneyimlerimin karmakarışıklığını, gerçek olayların rastlantısal akışından ayırt edemedim.” Sözcükler

“Dinimi bulmuştum artık. Hiçbir şey bir kitaptan daha önemli görünmüyordu bana. Kitaplığı, bir tapınak olarak görüyordum.” Sözcükler

“Gerçek ölüme, suratsız ölüme, mezarlıklar dışında her yerde rastlıyordum.” Sözcükler

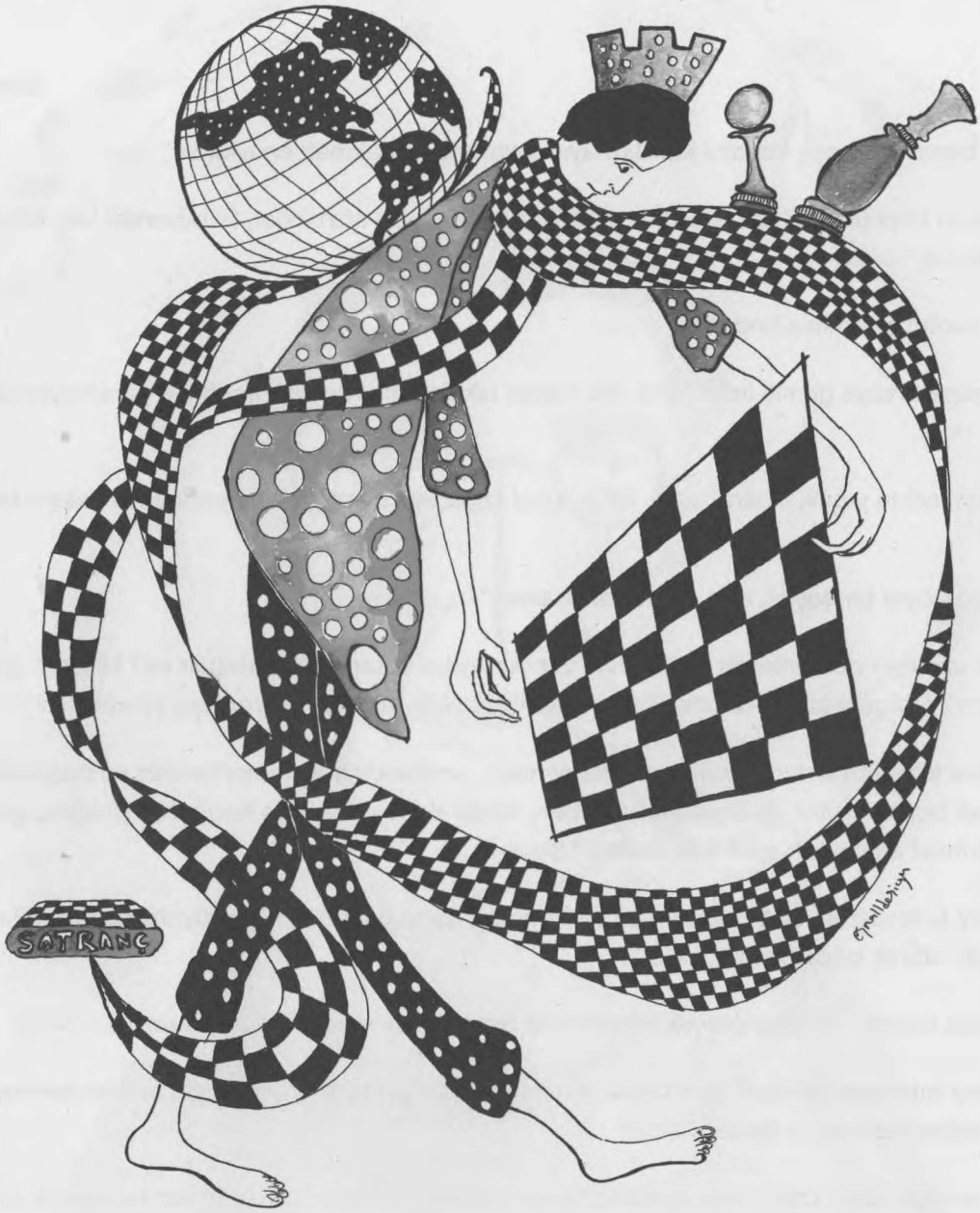
“Günce tutmanın tehlikeli yanı budur sanırım. İnsan her şeyi büyötmeye, tetikte durmaya, doğruları durmadan zorlamaya kalkar.” Bulantı

“Bu sevinçli, akıllı uslu insan sesleri arasında yalnızım. Bütün bu adamlar; vakitlerini dertleşmekle, aynı düşüncede olduklarını anlayıp mutluluk duymakla geçiriyorlar. Aynı şeyleri hep birlikte düşünmeye ne kadar da önem veriyorlar. Bakışı içe dönük, balık gözlü, kimsenin kendisiyle uyuşmadığı adamlardan biri aralarına karışmaya görsün, suratları hemen değişir.” Bulantı

“Geleceği görüyorum. Şurada, sokakta işte. Şimdiden biraz daha solgun. Gerçekleşecek de ne olacak sanki?” Bulantı

“Bir kadın, bir dost, bir kent, bir kerede terkedilemez. Hepsi birbirine benzer zaten. Aradan iki hafta geçince; Şanghay, Moskova, Cezayir birbirinin aynıdır.” Bulantı

“Gövde, bir kere yaşamaya başlayınca, bu işe kendi kendine devam edip gider. Ama düşünce öyle değil. Düşünceyi ben sürdürür, ben geliştiririm.” Bulantı

“Sadece tek bir fikre saplanıp kalmış her türden saplantılı kişiler hep ilgimi çekmişti; çünkü birisi kendini ne kadar kısıtlarsa, kendisine değil, tam tersine, sonsuza daha yakın olur; gerçeklerden aleni bir şekilde uzak bu tipler, kendilerine dünyanın küçük ölçekli tek ve olağanüstü versiyonunu inşa etmek için kendi malzemelerini kullanan ak karıncalara benzer.”

Stefan Zweig, Satranç

Paralel Aşklar Teorisi

Yanlış zamanda yaptık başlangıcı
Saydamlığını farkedemediğim
Yarı geçirgen bir hologramdık
Tüm canlılığıyla seyrine daldığım aldatıcı bir anime
Sen bihaberdin senaryodan
Ben suflörümü kaybettim
Sanırım zodyak etkisindeydim
İtaatkar olmam hangi gezegenin suçuydu
Tanrılar bilir
Bir zamanlar diye defalarca girişlerim oldu
Hiçbirinin mutlu sona bağlanamadığı
El yapımı sahnelerden ibaret
Bu defa ben habersizim senaryodan
Sen de yoksun
Ve hiç olmamıştın
Kuantum çelişkisi gibi zamanda yolculuktun
Gelecekte gelen bir kahraman değildin
Esasına bakarsam
Geçmişten hortlayan bir hayalettin
Çırılçıplak önümde

Şimdilerde ise beni tümüyle etkisi altına almış
Kaçmamı olanaksızlaştıran
Esrarlı bir karadeliksın

Bütün fizik kurallarını, eskiden

ilahi bir

Genisini, Tanrılar

Özlem GEDİZLİĞİ

geçimsin

tahmin etsin

Çarpışma

EMRE AKSOY

Göz kapakları aralandı. Sovyetlerden kalma büyük, geniş ve ağır tren, gecenin karanlığına sonsuzluk gibi sokulan raylarda ilerlerken demirden yola perçinlenen ses, bir marş gibi inledi kulaklarında. “Bu sesi seviyorum” dedi kendi kendine. Başını, dayadığı camdan çekti, gözlerini kırıştırdı. Saatine baktı, “Yirmi dakika uyumuşum.” Karşısına siyah deri montlu bir adam oturmuştu ve elinde bir bira şişesi tutuyordu. Orta kısımdaki koltuklarda genç bir çift öpüşüyordu. Çocuk, ellerini kızın sarı saçlarına dolamıştı. En uçta ise kafasındaki yırtık beresiyle yaşlı bir kadın tek başına oturmuş, uyukluyordu. Dönüp tekrar adamı incelemeye koyuldu. Yüzüne bakınca sarı kirpiklerin altındaki buz mavisi gözlerini gördü. Siyah göz bebekleri iğne deliği gibi duruyordu bu soğuk yüzde. Alnındaki derin çizgiler, buraya dökülen sapsarı düz saçların arasından görülebiliyordu. Sağ gözünün altında küçük bir yara izi vardı. “Bıçak izi gibi.” Elli yaşlarındaydı ve sakalları birkaç günlük vardı. Bir anlık, adamla göz göze geldi. Buruşuk dudaklar aralandı, elinde tuttuğu birayı uzatırken,

“İçsene” dedi adam, “Tren yolculuğu içkisiz geçmez.”

“Teşekkür ederim” diye yanıtladı adi bir gülümsemeyle, “İstemiyorum.”

Birkaç saniye daha otursa sohbetin, daha doğrusu sıkıcı soruların ve bunlara verilen zoraki cevapların uzayacağını biliyordu. Paltosunu giydi ve diğer vagona geçmek için hızla kalktı yerinden. İki vagon arasındaki boş alana gelince durdu, bir sigara yaktı.

Tren yavaşladı, durdu. Durakta yolcular indi, bindi. Sonra tekrar durdu, yolcular tekrar indi bindi, indi bindi. Ön vagona gitar kımıldadı, bir şarkı yükseldi,

“Ya nye haçu çitiri stiny, pol, patalok
Solnsa haçu, nyeba haçu, radug haçu i darog”

İki kız, üç erkek sesi trenin ağır, yapışkan, nemli ve yoğun havası içinde yankılandı. Kızlardan birinin adı İrina idi. Şarkı söylerken ağzının içine giren kumral saçlarını ince parmaklarıyla topluyordu. Önünde oturan erkek, elindeki içki şişesiyle onu izliyordu. İnce dudaklarındaki sigarasıyla bir adam silüeti belirdi, çakmak istedi. Dizlerine kadar inen redingotunun yakasını kaldırdı, “Ben Sergey Pavloviç” dedi. Çakmak alev aldı, karanlıkta mavi gözleri parladı. Sergey’in sigarası söndü, ardından mavi

gözleri söndü. Silüet kayboldu. Midesinin bulantısı arttı, elleri ve dizleri ağırlaştı. “Kusacak mıyım? Olmaz, şimdi olmaz!” Yüzü kan ter içinde kaldı. Karmakarışık düşünceler, fikirler aklında çarpışıp duruyordu. “Belki de en dibe vurmak, tabanı bir sıçrama tahtası gibi kullanmak gerekiyordur.” Küçüklüğünde köydeyken komşunun erik ağacına tırmanmıştı. Ağacın başındaki erikleri aceleyle yerken meyvenin çekirdeği boğazına kaçmış, ağacın başında boğulup ölmek üzereyken sırtı üstü yere çakılınca çekirdek boğazından fırlayıp çıkmıştı. O düşüş onun hayatını kurtarmış, yeniden nefes alabilmesini sağlamıştı. Bu anısı aklına gelince gülümsedi. Fırça gibi sert ve siyah bıyıklarının terli yüzünde kapladığı alan genişledi. Ön vagondaki müzik hâlâ devam ediyordu ama şimdi başka bir şarkı çalıyordu. İrina yine ipek gibi saçlarını çekiştirirken çakır gözleriyle gülümsüyor, erkeklerden biri elindeki içki şişesini havada rastgele sallayıp duruyordu. Yırtık bereli yaşlı kadın esniyor, küçük dili ağzının içinde pembe bir asma kurdu gibi kıvrılıyordu. Asya’nın en

doğusundan Baltık Denizi'ne kadar uzanan bu dev ülkede, bir tren zamanın bir ucundan diğer ucuna çelik tekerlekleriyle ilerlerken, yolculardan birisi, aklında çarpışıp duran fikirler ve pıhtılaşmış bir yalnızlık eşliğinde alabildiğine terliyordu.

Saatine baktı, "Daha yarım saat var." Ellerine baktı. Yan yana duran iki sıcak et yığını gibi göründü gözüne. Şimdi buradaydı. Seçmediği ama yaşadığı bir hayata itiraz eden herkes gibi öfkeliydi. Ama seçenek sunsalar da neyi istediğini, neyi seçeceğini bilmiyordu. Eve gitmek istiyordu. "Ev nerede? Neyin özlemi bu?" Önünde bir çift ayak gördü. Kafasını kaldırıp bakınca yaka kartı olan genç bir kadın,

"Bilet lütfen" dedi.

Terli elleriyle ceplerini karıştırdı, pantolonunun arka cebinden bileti çıkarıp kondüktöre uzattı. Tren sarsıldı. Birlikte sağa sola yattılar. Bileti kontrol ettikten sonra geri uzatırken loş ışık altındaki solgun ve terli yüzü gördü kadın. "Amma da içmiş" diye düşündü.

Gençler yine aynı şarkıya geçtiler,

"Ya nye haçu çitiri stiny, pol, patalok
Solnsa haçu, nyeba haçu, radug haçu i darog"

Makinist, bir durağın ismini anons geçti. Tren yavaşladı, durdu. Otomatik kapılar fısıldayarak açıldı. Birden kapıdan dışarı attı kendisini. Neden indiğini bilmeden, sorgulamadan, düşünmeden... Sadece bir sonuç çıktı karşısına. Katı ve soğuk bir sonuç... Bilmediği bir kasabada, evinden uzaktaydı şimdi. Cebinde sadece yüz beş ruble para vardı. Meydanda dikildi kaldı. Sokak lambasının beyaz ışığı altında gölgesini gördü. Yanından üç beş kişi gölgeleriyle birlikte geçti gitti. İçlerinden ikisi gülüşüyordu. Ayak tapırtıları gecenin sessizliğinde yitip gitti. Tren, arkasında sadece serin ve uğultulu bir rüzgar bırakarak gitti. Cebinden paketi çıkardı, içinden bir sigara çekip koydu dudaklarına. Sağına soluna bakındı. Garın camları çamurlu minik kapısı, evlerin bol olduğu yöne doğru açılıyordu. Bir üst geçit ise rayları aşmış kasabanın karanlık tarafına gidiyordu. Ellerini redingotunun cebine sokup üst geçidin merdivenlerini tırmanmaya başladı. Çevrede kimseler yoktu. Demir yolunu aş-tıktan sonra karşısına bir orman ve bu ormanın içinden geçen bir patika yol çıktı. Patika yola daldı, ormana doğru yürüme başladı. "Yaşamak gibi... Sebepsiz ve amaçsızca..." Bir rüzgar esti, sert saçlarının arasına girdi çıktı. Yüzünün teri buza kesti. Ellerini cebinde büzdü. Omuzlarını kulaklarına doğru kaldırdı. Orman, karanlığın

içinde hışırdadı, uyuyan bir dev gibi homurdandı. İrina şarkısını bitirdi. Önündeki erkek, onu boynundan tutup kendine çekti, dudaklarını dudaklarına bastırdı. Sergey Pavloviç ineneği durağı belirlemek için vagondaki yol haritasına bakarken, deri montlu adam boğulur gibi öksürdü. Yırtık bereli yaşlı kadının başı öne düşmüş, horluyordu. Kondüktör onu uyandırdı. "Bilet lütfen" dedi. Yaşlı kadın esnedi, mavi damarları pörtlemiş elleriyle, işlemeli beyaz çantasından bileti çıkarıp uzattı.

Gecenin soluk sessizliği, attığı her adımla birlikte ayağının altında ezilen kuru yaprakların çıtırtısıyla deliniyordu. Kükürt kokusuna benzeyen keskin bir koku bu parçalı sessizliğin içinde yayılmıştı. Bu saatte ormanın içindeki tüm canlılar, gür saçların arasına kaçmış kum tanecikleri gibi kıpırtısız duruyorlardı. Ama işte oradaydılar. Ancak var olduktan sonra belli bir öze kavuşan ve hamura benzeyen bu özü zamanla şekilden şekle sokan tüm canlılar gibi besleniyor ve çiftleşiyorlardı. Peki ya ne için oradaydılar? Gizemli bir evrende amaçsız bir biçimde kaybolmuş olmak nasıl oluyor da dehşet verici bir şey olmuyordu? Oysa bu başlı başına bir olay değil miydi?

Durdu. Dudaklarına kısırdığı ama hâlâ yakmadığı sigarayı ellerini ceplerinden çıkarmadan sakince tükürdü. Damarlarında dolaşan ılık sıvıyı hissetmeye çalıştı, başaramadı. Duyumsadığı şey sadece varlığıydı. Ağır, dolu ve yoğun...İçine girilebilen ve dokunulabilen bir buğday yığını gibi küçük parçalardan oluşan o dev yoğunluk... Sıcak bir nefesin yüze vurması gibi ılık ama yakıcı olmayan bir hissiyat bu. İki kişilik bir bütünlük kadar çoğul ve güçlü olmasına rağmen, sadece rahmi parçalanmış fikirler gibi kısır ve ölümlü değil, aynı zamanda anlaşılmayan bir dilde okunan dualar kadar anlamsız ve iktidarsız...

İnsanları avcunun içine alan temel arzu ve ihtiraslar ise, eski bir trenin sarhoş bir vagonunda söylenen o şarkıyla özetlenebilir- di aslında:

"Ben dört duvar, bir zemin ve tavan istemiyorum

Güneş istiyorum, gökyüzü istiyorum, gökkuşağı ve yollar istiyorum"

Şimdi havada ne güneş vardı, ne de gökkuşağı. Yüzyıllardır dişleri kanayan tarihi umursamadan, ıssız bir yolda karanlık geleceğe doğru tüm mevcudiyetiyle ve bunun farkındalığıyla yürüyen, çelişkilerle dolu bir adam vardı yalnızca.

Kadın Olurum

EMİN ÜNLÜ

Bir nefese merak etmenin günüdür bu
En taze kalbin vurduğunu duymanın
Kendini siyaha toplamış renklerin günü
Buradan bu söylediğin çok karanlık görünüyor
Hem işlerimiz güçlerimiz var insanların ne zaman bir olacaklar
Kendine ayrılan vakti bir korkuyla tamamlayacaksa o
Yani yetişmeyecekse bir el diğerine bu korkusundan

Şimdi işin açıkçası bu söylemeyi konuşmaktır
Çünkü bunu yazmayı becerip de ağzını açamayanların
Aslında kalbine dizdiği kara kepenkler vardır
Kendine sonbahar yiyen bir çocuk gibi geçerli
Ve boşluğa doldurmaya perdeler bakınacaktır
Çünkü yaradır herkeste geçmişin açtığı an
Kimse söylediği değildir hem söylenmezdir gerisi

Bu yüzden erkek adamdan korkulur çünkü kadın değildir
Görülür yani gözleri bakması gereken yerde olmayacak
Buna inanmayı istese de gerçeği ses bağıırıp kendine
İşte pek rastlanmıyor yüzün yüzden farklı bir eşine
Bundan böyle pek ingilizce hisseder kendine mutluluğu
Hem çok görmüştür söylenen değil dudakları öncedir
Kocaman bir yalan arada kahkaha atar hemen önündedir

Şu anlatamaz olduğunu bazen kalbine kalem banıp ben
İşte bazen kağıttan adımları hissettiğimde diyelim
En suya dönen berraklığında bu dünyanın
Ben diyorum ki, çünkü başkasını tanımıyorum
Sen tamam de ben hemen kadın olurum
Çünkü ne hayır gördü ki dünya bu adamlıktan

Mezarsız Ölü Bir Karganın Ardından

EMRE MANİA

benim bir de
ölü kargam vardı çocukken
ölü kargalara
mezar yapılamayacağını da o zaman öğrendim
bir kuş olsaydı o
yani herhangi bir kuş
çocukluğun muhteşem hüznüyle mezar yapabilirdim ona
mezarı yapılmasına izin verilen
hayvanlar listesine girebilirdi böylece o da
ardından ağlanması yadırganmayanlar kadrosunda sıırtmazdı

ben de
siktiğimin havalı tüfeğiyle ateş etmezdim o zaman
zeytin dalına tünemiş güvercin ailesine

unutulmazdım mesela çarşıda
sende kalsın laflarına nesne olmaz
senin yüzünden cümlesinin altında soluksuz kalmazdım
gizli gizli ağlamazdım örneğin
yatılı okul tuvaletlerinin soğuk tenhaliğinde
ürkmezdim başıma uzanan her elden
kendime it muamelesi etmez
ve sövüp saymazdım belki de
tanrı ile sevgi sözcüklerine

benim mezarsız ölü bir kargam vardı çocukken
benim yalnızca ölü bir kargam oldu bu hayatta

Düdüklü Davul

DİLEK ALTAY

Ben büyüyünce davul alacağım anne
Hem de düdüklü olacak
Etrafımdaki sesler çoğaldıkça
Çalacağım ki sussunlar!
Sonra sen bana kızmayacaksın

Güvenin üretimden kaldırıldığını görüp
Güvenmeyeceksin
O, inanma ihtiyacını sokağa atıp
Aşk kusturacak bana

Umurumda değil kelimelerin hangi dilden geldiği
Siz kelimelerinizle zulmettiğinizde
Kalmanın terk etmek olduğunu anlayıp
Gideceğim

Elleri ve ayakları olanları
İnsan sanmaya devam edip
Yanılacağım
Ve yanılmaktan öleceğim

Ben büyüyünce davul alacağım anne
Hem düdüğü hem de tokmağı olacak

Yeni Bir Şiir

ENES GÜRAN

Şizofrenk II

Dogruyu bilmiyorsan bunları tart

IV

Sen birsen ben birsem burdan iki çıkmaz
Dört işlem ilişkilerin en azılı düşmanıdır
İntegral sen türev bense şimdi
Bana tersten gelmen gerekli

III

Samimiyet insan olmak için bir gerek değil mi?
İnsan olmak samimiyetle siyam ikizi
Bir gün karşıma çıkarsanız siz cool birlikler
Yüzünüze tükürüklü küfürler biriktirdim
Balgamlı hakaretler tatsanız seversiniz
Oyle denir samimi olmak en önemli

II

Şiirler dünyaya hükmettiğindendir beri
Olsaydı öyle saltanata hasret ölecektim
Ama bir şair bir şaire döner der ki
Anayasaya yeni şiirler eklenmeli
Şiirler dedi

En ucuz kâğıtlar samandandır yapılır
Düşündüm şiir kaplı sarı defteri
Bir öküze yedirsem oldu mu şair?
Bir şair bir buket samanla olur mu şiir?
Şarklıysa hayır her şiir topraktan gelir
Sapın samanla karıştığı günlerden beri

Ressamlar Arasında Bir Sözsüz Şair: Marc Chagall

Sayı 3 | Sanat

EFKAN OĞUZ

"Adım Marc, iç dünyamda çok duygusal biriyim ve cüzdanım boş. Fakat herkes benim yetenekli olduğumu söylüyor" der Marc Chagall, 21 yaşında eğitim için gittiği Leon Bakst'in evinde kendisini ağırlayan hizmetçiye. Daha sonraları da, mesela Palais Garnier'in tavanına hiçbir ücret almadan 14 farklı opera sahnesinin illüstrasyonunu çizerken olduğu gibi, hayatı boyunca uğraştığı tüm sanat dallarında ne kadar samimi olduğunu göstermiştir bizlere. 9 kardeşin en büyüğü olan Chagall, 1887'de bugün Beyaz Rusya'da bulunan Vitebsk şehrinin yakınlarındaki Liozna'da doğmuştur. Birinci Dünya savaşı sırasında Fransa'ya giden ressam, İkinci Dünya Savaşı sırasında bir süreliğine Amerika'da yaşamış ve bu süreç içerisinde resim dışında sahne dekorları, vitray ve gravür gibi birçok sanat dalında sanat eserleri vermiştir. Bakst'in anlatılarına göre her söyleneni pür dikkatle dinleyen Chagall, kendi köşesine çekilip fırçası ve tuvali ile baş başa kaldığında tamamen farklı işler üretirmiş. Bu özelliğiyle Bakst'in da gözde öğrencisi olan ressam; izlenimcilik, fovizm ve kübizm gibi birçok sanat akımını birleştirerek, aynı zamanda birçok platformda kendini gösteren sürrealizme de öncülük etmiştir. İşte tam da burada başlıyor 'sözsüz şair' Chagall'ın edebiyatla olan ilgisi. Kendisi Rusça ve İbranice şiirler yazmış olsa da, bugünün dünyası onu bu yönüyle çok az tanır. Fakat 19. yüzyılın materyalist bakış açısına sahip Fransız sanat camiasında, Rusya'dan getirdiği renkleri ve engel tanımayan duygusal anlatımlarıyla Chagall'ın sanat eserlerinin ilk farkına varanlar da şairler olmuştur. Ünlü şair Guillaume Apollinaire tarafından "sürrealist" olarak nitelenen Chagall, bunu reddetmiş ve "içimizdeki tüm dünya, gerçekliktir" şeklinde cevap vermiştir. Aslında savunduğu bu görüşüyle Yann Martel ve Gabriel García Márquez gibi yazarların, aynı zamanda Vladimir Kush gibi modern ressamların da dâhil olduğu "büyülü gerçekçilik" akımına daha yakındır Chagall. Bu akıma ait eserlerde hiçbir şey gerçek dışı kabul edilmez. Odanıza bir melek girebilir, radyonuzdan tüm dünyayı dinleyebilirsiniz fakat bunları hiçbir zaman yadırgamazsınız. Chagall da okullardaki yaratıcılığı öldüren disiplinleri reddetmiş ve o bilindik, katı perspektifin olmadığı, canlı, çocuksu kompozisyonları ve renk kullanımları ile yarattığı rüya gibi atmosferler sayesinde kendisinden sonra gelen birçok sanatçıya ilham kaynağı olmuştur.

Nitekim Turgut Uyar, Cemal Süreya, Sezai Karakoç ve Edip Cansever gibi şairlerin dâhil olduğu İkinci Yeni şiir akımı da Chagall, Klee ve Picasso gibi ressamlardan oldukça etkilenmiştir. Özellikle Chagall'ın imgeleri kullanımı, perspektifi reddetmesi ve kendine özgü ve soyut kompozisyonları, İkinci Yeni şairlerinin alış-

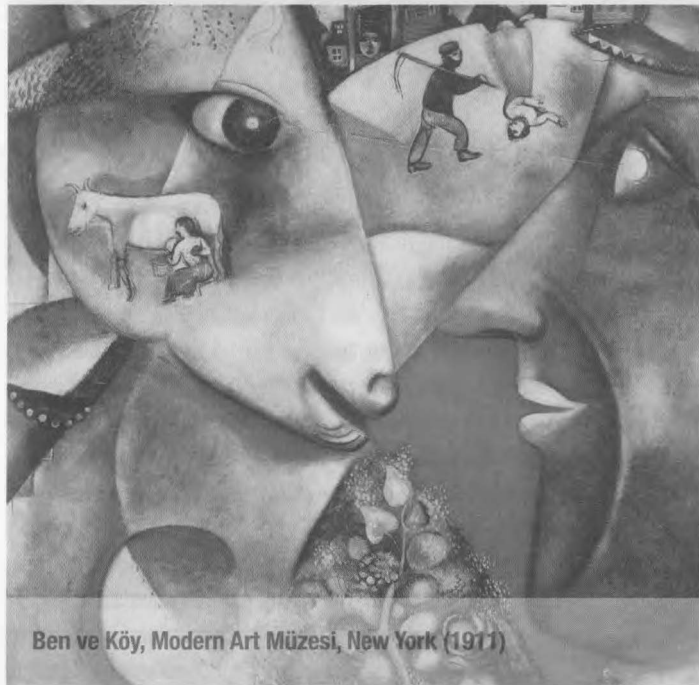

lageldik dil kurallarını yapı söküne uğratması ve anlatılarının soyutlaşması ile birbirine koşut özelliklerdir. Bu etkilenim öylesine baskın olmuştur ki Edip Cansever, Sonrası Kalır kitabında Chagall'ın perspektif kullanımını ve yarattığı o hülyalı atmosferi yine "Chagall" ismini verdiği şiirinde adeta özetler:

Bir testi bir tabak
Şinana Chagall
Üstünde balık içinde balık
Şinana Chagall

Altında yanında tatlı kuruluk
 Şinana Chagall
 Şu kasap dediğin ne kötü mahlûk
 Şinana Chagall
 Bir bitki yürümüş gitmiş
 Şinana Chagall
 Atlardan uzunca böcekten küçük
 Şinana Chagall
 Burası ne dünyada bir yer
 Şinana Chagall

Chagall'ın tablolarında görünen çoğu imge, çocukluğuna dair anıdır. Bir Yahudi köyünde ve Kabala öğretileri ile bütünleşmiş bir kültür içinde geçen çocukluğunu, neredeyse her resminde

sanatçının o canlı renklerinde ve çocuksu bir şekilde karikatürize ettiği figürlerinde görebiliriz. II. Dünya Savaşı sırasında körüklenen, Chagall'ın anılarına adeta bir silgi görevi görmüş antisemitizm nedeniyle Chagall tüm anılarını tuvalde yarattığı dünyada korumak istemiştir. Örneğin, Cansever'in bahsettiği ve Chagall'ın birçok tablosunda kullandığı balıklar babasının eski mesleğini, "The Butcher" tablosundaki kasap ise büyükbabasını temsil etmektedir. Chagall, "Yeşil Kemancı" adlı tablosunda ise kemancı olan amcasını resmetmiştir ve aynı zamanda Yahudi geleneklerine göre müziğin önemini vurgulamıştır. Aşkenaz Yahudilerinin etkinliklerde çaldığı ve topluluk için birleştirici özelliği olan, hüznü ve neşeyi aynı anda barındıran müzik türüne "klez-

mer" denir ve mutlaka bir keman ve klarnet içermek zorundadır. Kemancının yüzünün yeşil renkte olması ise yine Chagall'ın renkleri alışılmışın dışında kullanarak duygularını ifade etme biçiminden kaynaklanmaktadır. Yidiş dilinde "yeşil" (grin) aynı zamanda "naif, saf" anlamlarına gelmektedir ve dolayısıyla resimdeki kullanımı alegoriktir. Kompozisyonda kullanılan perspektif, gerçeklikten tamamen uzaktır. Yine arka planda Chagall'ın sık sık çizdiği uçan insan figürü mevcuttur, evlerin köşesinde tuvaletini yapan küçük çocuk figürü ise sık kullanılan detaylar arasındadır. Chagall bu figürü, köyünde tuvaletlerin evden ayrı bir yerde olması veya hiç olmaması nedeniyle yerleştirir.

İkinci Yeni şairlerinden Cemal Süreya'yı da çok etkileyen Chagall'ın göz figürleri şairin çalışmalarında sık sık görülür. Özellikle Güz Bitiği kitabında çocukluk anılarından dem vurduğu "11 Beyit" şiirinde Chagall'ın "Ben ve Köy" tablosuna referans vermiştir. Şiir, "mutsuzluğumu yeterince hak etmek için / geri döndüm kilometrelerce yürüdüm" sözleriyle başlar. Artık her şeyi kabullenmiştir şair ve değiştiremeyeceğinin bilincine varmıştır. Evrenin ona dayattığı fiziksel bariyerleri aşamayacağını bildiğinden, şiirini "sihirli fasulye sırgı" gibi kullanır. Şiirde üvey annesinden "kuyu-ya sarkıtan kadın / saçından kavrayıp kız kardeşimi" sözleriyle dem vurur. Çocukluktaki saflığını "gökyüzünden başka şey görmemiş / o göller" imgeleriyle idealize eder. Her ne kadar kırıncı olsa da, yine de bir özlem içindedir. Bu durum Chagall için de geçerlidir. Her ne kadar gülen suratlar, çocuksu bir bakış açısıyla karikatürize edilmiş figürler göze çarpsa da, tablodaki renklerin tonları bir ciddiyet ve hüznü işaret eder. "Ben ve Köy" tablosunda da göze çarpan haç işaretlerini ressam, ne Hristiyanlığa dönmeyi düşündüğü için çizmiştir, ne de duyduğu nefretten dolayı kullanmıştır. İsa'nın çektiği acıları ve işkenceleri, Yahudilerin çektiklerine benzettiğinden dolayı bu figürler bolca kullanılmıştır. Dolayısıyla, insanlardan empati kurmalarını istemektedir bir yerde. Fakat sonuçta Süreya'nın da dediği gibi: "sığınacak yer kalmadı / Chagall'daki eşeğin gözünden başka." Sonuç olarak, Chagall'ın Vitebsk'le ve Süreya'nın Erzincan'la olan ilişkisi Roth'un Newark'la ya da Joyce'un Dublin'le olan ilişkisinden çok da uzak değildir. Hem ressamın hem de şairin tek sığınağı sanattır en nihayetinde

Arka Kapak:

"1940'lı yılların New York'unda hareketli cemi-yet hayatı öğleden sonra barlarda içilen martinilerle başlar, Tiffany'de edilen şampanyalı kahvaltılar ile son bulurdu. Bu renkli hayatın ilginç simalarından Holly Golightly, küçük dairesinde erkek arkadaşları için verdiği ev partileri ile dikkat çekiyordu.

Görünüşte eğlenceli ama yüzeysel bir hayat süren bir çocuk - kadın olan Holly Golightly'nin yaşamı çözülmeyi bekleyen gizemlerle yüklüydü. Genç bir yazar adayı ise bu gizemleri çözmek için çoktan yola çıkmıştı bile.

Truman Capote'nin bir klasik haline gelen bu uzun öyküsü filme çekildiğinde gizemli ve hü-zünlü kadın karakteri ile sinemada da yankı u-yandırmış, hem okurların hem de izleyicilerin belleğinde iz bırakmıştır"

Düello Köşesi: Deniz Gül ile başladığımız bu "Düello" köşesinde her sayı, aynı kitabı okuyup kendimizce eleştireceğiz; bir nevi iyi polis - kötü polisçilik oynayacağız, böylece aynı resme iki taraftan bakarak kitabı okumak veya okumamak konusundaki fikri kendiniz verebilirsiniz. Ne de olsa hayat, tüm kitapları okumak için çok kısa! En nihayetinde, onların içinden de kendinize uygun olanları seçip bulmalısınız. Umarız, size bu konuda yardımcı olabiliriz.

Kitap: Kapağında bile Audrey Hepburn'ün olduğu kitabı alıp okumaya başladığımda, görüntüler istemsiz olarak gözümün önüne film kareleri olarak gelmeye başladı. Filmleştirilmiş kitapların filmlerini önceden izlemem ki, filmde oluşacak bir önyargı ile kitaba yaklaşmayayım. Fakat Audrey Hepburn, ikonlaşmış görüntüsüyle, hem kitabın hem de filmin isim olarak önüne geçtiği için bunu yapmam pek mümkün değildi: Kitabı okurken Audrey Hepburn'ü gözümün önünde giydiriyor, New York'u aklımda canlandırıyordum. Tüm set ve karakterler romanın ortalarına geldiğimde aklımda ancak ta-

mamlanabilmişti. Kitabın ana karakteri olan Holly Golightly, Capote'nin adından da açıkça vermek istediği mesajla, o kadar çok ışık saçıyordu ki diğer tüm karakterler onun ışığı altında biraz sönük kalıyordu.

Kitap, kendisi de hızlı yaşamış olan Capote'nin hayatından ufak tatlı bir kesit gibi geldi bana. Holly'nin üzerindeki sis perdesini yazar bilerek kaldır-mamış. Onu, nereden geldiği ve nereye gideceği belli olmayan özgür bir vahşi hayvana benzetmiş. Yerleştiği New York'ta kalamayacağını sebep-lerinden biri de bu olarak sunuluyor bize. Kitabın yarısına kadar, ancak Holly'nin karakteri gözümü-zün önünde canlanıyor, o da yazarın onu gizemli kılma çabasıyla aklımızda tam olarak oturmuyor. Bu yüzden de diğer karakterlerin dünyasına adım bile atmamız mümkün olmuyor.

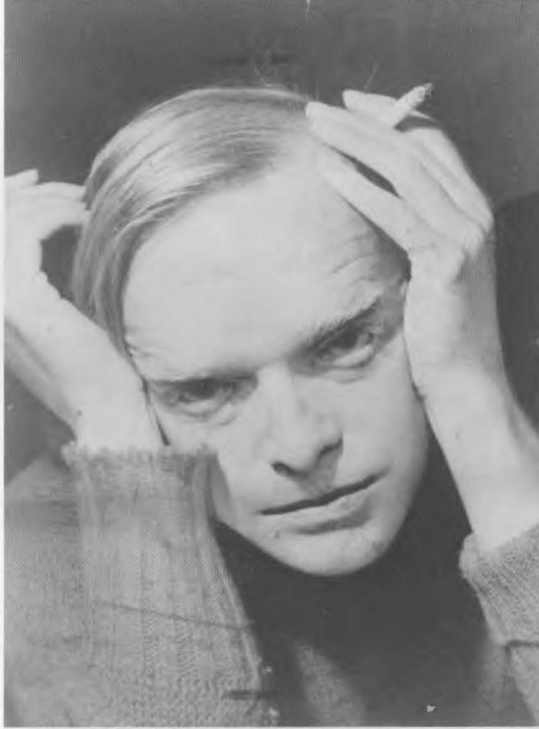
Kitabın başında verilen gizemli birkaç olay, Capote'nin gazetecilikten gelen ustalığı ile sonlara doğru çok iyi bağlanıp çözülsün de iki boyutlu kalan karakterlerin ortasında bu sonuç bile çarpıcı gelmedi bana. Karakterlerin yaşadığı duygusal olay-lardan onlarla empati kuramadığım için etki-lenemedim.

Kısacası, romanın içine giremediğim için Truman Capote'nin klasiği 'Tiffany'de Kahvaltı'dan büyük bir zevk alamadım. Filmiyle tamamen zıt olduğunu duyduğum sonunu ise mutlu son olmadığı için beğendim. Birine bağlanmaktansa özgürlüğü tercih etmek, Holly'nin yaptıkları arasında bana en mantıklı gelen oldu. Sanırım bu kitabı, müthiş bir edebi klasik olarak ele alıp ilk sayfalarına öyle giriş yapmamalıydım. Kitabı iki günde bitirip kafa da-ğıttıktan sonra filmini izleyerek güzel bir New York esintisi almak için okumalıydım. Benim, bir okur olarak tavsiyem, çok büyük beklentilerle değil, kitap sizi çekerse okumanız. Naçizane başka bir tavsiyem ise kitabı varsa önce kitabını okuyup sonra isterseniz filmini izlemeniz. Çünkü bazen bir film, kitabın tüm havasını yok eden yegâne araç olabilir.

DÜELLO

Tiffany'de Kahvaltı (Truman Capote)

DENİZ GÜL

Ben de Ozan gibi filmleştirilmiş kitapların filmlerini önce izlemesem de, Tiffany'de Kahvaltı benim için bir istisna. Lise yıllarında izlediğim filmin kitabını yıllar sonra okuma fırsatı buldum. Aklımda kalan sahneler çoğu zaman hayal gücümün önüne geçse de, ikonlaşmış Holly Golightly karakteri için Audrey'den başkasını düşünemeyeceğimi bilmek beni yine de rahatlatmış ve zihnimde biraz da olsa hayal gücüme yer bırakarak sayfaları çevirmeye cesaretlendirdi.

Başından sonuna kitabın ana karakteri Holly, karakteri, yaşam tarzı, tutarsız hareketleri ve yaşadığı döneme göre oldukça uçarı kişiliğiyle okuyucuyu bir anda kendine çekiyor. Bu yüzden kitabı okurken kendinizi Holly'e özenir halde bulmanız ve zaman zaman, fark etmeden onu günlük hayatınıza aktarmanız şaşırtıcı olmayacaktır. Holly ve yan karakterler kendilerine has özellikleri abartısız ve insanın gözüne sokmadan okuyucuya gösteriyor, bu yüzden kitap yan karakterleri detaylandırmasa bile siz onları çabucak özünsüyorsunuz ve hikâyede yerlerini kolayca buluyorsunuz.

Holly'i kendi ağzından dinlemek için can atar halde çevireceğim kitap sayfalarını maalesef onun iç dünyasına tam anlamıyla girememenin hüznüyle bitirdim. Holly'nin iç konuşmalarını kitaptaki yan karakterler gibi ben de duyuyordum fakat bu durum Holly'i biraz daha gizemli kılıyor ve beni daha da cezbediyordu. Kendimi Holly'i çözümlemeye çalışır halde buldukça, kitaptaki her cümle ipucuna dönüştü. Kitap bittiğinde merak ettiğim sadece çalkantılı hayatıyla Holly ve etrafındakiler değil, koca bir dönemdi. Çünkü dönemi anlamak Holly'i anlamayı kolaylaştıran bir araç olabilirdi. Bu yüzden Tiffany'de Kahvaltı benim için sadece okuduğum bir kitap olmaktan çıkıp 1950'lerin New York'una tek kişilik bir bilet haline geldi.

Karakterin doğası ve şehrin temposu arasındaki ilişki kitabın ritmini bulmasına yarayan bir sarmal olarak kullanılmış. Karakterleri detaylandırmak için onların kişisel özelliklerinden ziyade, bulundukları mekâna ilişkin detaylar anlatılmış. Mekân, oda ve şehir betimlemeleri kişilerin karakterlerini anlamamız için birçok detay veriyor bize. Bu yüzden kitabı okurken siz de Holly'nin dağınık ve asla toparlamayan odasında oturuyor, bardağına koyduğu içkinin çıkardığı sesi duyuyorsunuz.

Bu kitabı, sadece başına talihsiz işler gelen uçarı bir kızın romanı ya da talihsiz bir aşk serüveni olarak görmek büyük bir hata olacaktır. Kitabı elinize aldığınızda, gizemli bir karakteri keşfetmenin ne kadar zevkli olduğunu fark edecek ve hiç gitmediğiniz bir şehri içinize çekebildiğinizi hissetmenin rahatlığını duyacaksınız. Dahası, kitap bitince eğer izlememişseniz, sizi bekleyen ve hayalin ötesine geçebilen uyarılama bir film sizi bekliyor olacak. Ama eğer benim gibi zaten izlemişseniz de bir daha izlemenin kötü ne yanı olabilir ki?

@kafkaokur

@dlndgrmnci

@lilamorr

@perihanboyaa

nurtank61

@morbadem

@berduskitaoplgi

@luzdelalun_

@mineuysal

@madameflaneur

@twobookreaders

@merveeyucell

@busekongur

@sevdeucmak

@beyzaustuner

@pasaqimu

@ceataykan

@selmin_

@ahuecegün

@selmaklcsn

@gokceiskeceli

#kafkaokur etiketi ile Instagram'da derginin fotoğrafını paylaşın, bir sonraki sayıda yayınlayalım...

Son Şeyler

Kafka Okur Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yazı Gönder

Yazılarınızı, çizimlerinizi, öneri ve görüşlerinizi editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

Abonelik

Bireysel	(Yıllık) 48TL
Kurumsal	(Yıllık) 96 TL
Yurtdışı	(Yıllık) 48 EUR

Akbank IBAN - Gökhan Demir
TR82 0004 6007 8588 8000 0645 62

Fatura ve kargo işlemleri için Adres, Telefon ve TC kimlik numaranızı bilgi@kafkaokur.com adresine gönderiniz.

Turgut Uyar Sf. 4

Uyar, Turgut. (2003) Ne Güzeldi Senin Çılgınlığın. İstanbul: Adam Yayınları, s. 11
Uyar, Tomris. (1999) Şilrde Dün Yok Mu. İstanbul: Can Yayınları, s. 52
Ibid., s.260

Geyikli Gece sf.7

İllüstrasyon: Ceren Demiral

Hazreti İnsan sf.11

İllüstrasyon: Leyla Öziüoğlu

Kafkaesk Varoluş sf.13

İllüstrasyon: Damla Katuk

Sana Anlatmak İstiyorum sf.14

İllüstrasyon: Filiz İrem

Bir Ben Kaldım Dünyalı sf.15

İllüstrasyon: Beste Kopuz

İffetsiz Bir Şiir Üzerine sf.24

İllüstrasyon: Songül Çolak

Bu yazı ilk olarak 1935 yılında Caballo Verde (Yeşil At) adlı derginin giriş yazısı olarak kullanılmıştır.

Cehennem Başkalarıdır sf.29

İllüstrasyon: Hilal Kosovalı

Stefan Zweig, Satranç sf.30

İllüstrasyon: Esra Uygun

Paralel Aşklar Teorisi sf.31

İllüstrasyon: İrem Onay

Çarpışma sf.32

İllüstrasyon: Filiz İrem

Tiffany'de Kahvaltı (Truman Capote) sf.38

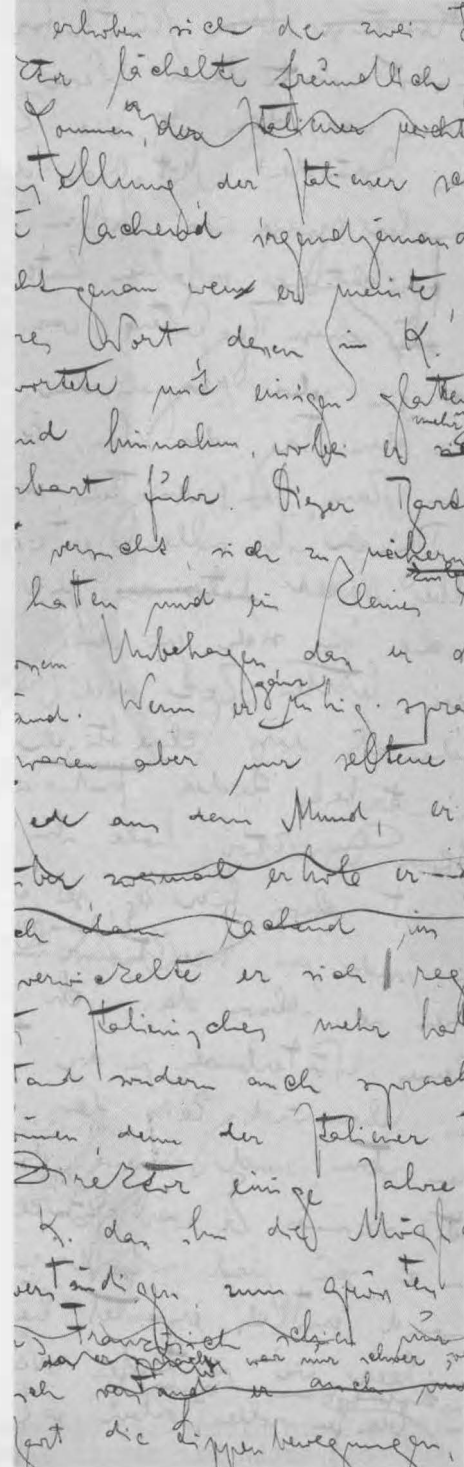
İllüstrasyon: Ceren Demiral

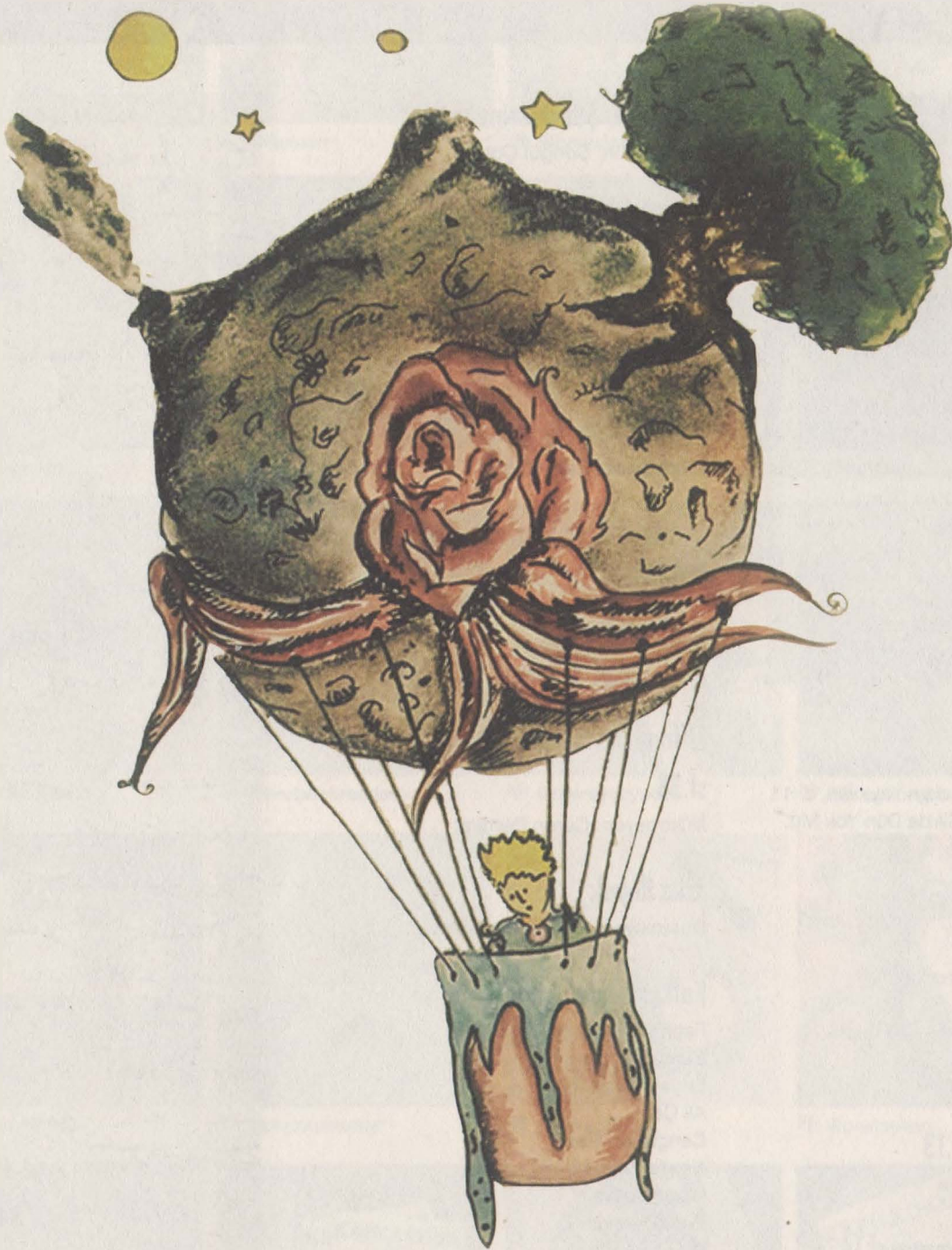
Arka Kapak

İllüstrasyon: Seren Suyabatmaz

Katkıda Bulunanlar

Fatih Cerrahoğlu
Burcu Baraz
Erkan Baraz
Ali Çam
Cengizhan Genç
Nergis Seli
Hilal Kosovalı
Beste Kopuz
Aykut Şerefioğlu
İrem Onay
Rukiye Büyükoş
Ceren Soyer
Eda Tunuz
Afife Demir

“İnsanların hiçbir şey öğrenecek vakitleri yok artık. Her şeyi satıcılardan hazır alıyorlar. Ama dost satan bir satıcı olmadığından, insanların dostları da yok artık.”